

PANEVĖŽIO VERSLO APLINKOS VERTINIMAS 2021

TURINYS

PANEVĖŽIO VERSLO APLINKOS VERTINIMO METODIKOS PRISTATYMAS / 3

PANEVĖŽIO REPREZENTATYVUMAS / 4

ŽINIOS PANEVĖŽYJE / 6

VERSLUMAS PANEVĖŽYJE / 8

INFRASTRUKTŪRA PANEVĖŽYJE / 11

ŽMOGIŠKIEJI IŠTEKLIAI PANEVĖŽYJE / 16

VERSLO REGULIAVIMO IR SKATINIMO APLINKA PANEVĖŽYJE / 20

REZULTATAI IR IŠVADOS / 25

PANEVĖŽIO VERSLO APLINKOS VERTINIMO METODIKOS PRISTATYMAS

Siekdama prisidėti prie verslo ir investicinių sąlygų gerinimo, Panevėžio plėtros agentūra 2020 m. inicijavo ir parengė metinę miesto verslo aplinkos vertinimo metodiką. Joje kompleksiskai apžvelgiami investicinių patrauklumą, verslo kūrimo ir vystymo sąlygas apibūdinantys rodikliai ir fiksuojami jų pokyčiai.

Pirmasis toks verslo aplinkos vertinimas atliktas 2020 m. Čia pristatome jau antrąjį, 2021 m. rugsėjo–lapkričio mėnesiais atliktos verslo aplinkos vertinimą, kuriame apžvelgiami miesto verslo aplinkos pokyčiai šiose srityse:

ŽMOGIŠKIEJI IŠTEKLIAI

ŽINIOS

**VERSLO REGULIAVIMO IR
SKATINIMO APLINKA**

VERSLUMAS

INFRASTRUKTŪRA

**MIESTO
REPREZENTATYVUMAS**

Metodika apima bendras miesto ekonominiam vystymuisi aktualiausias sritis bei miesto strateginiuose dokumentuose numatytas tikslines Panevėžio miesto verslo aplinkos vystymo kryptis. Papildant vertinimui naudojamus statistinius duomenis, dokumentų apžvalgą, atliekama reprezentatyvi kiekybinė verslo įmonių vadovų apklausa. Joje 2020–2021 m. apklausta po 330 verslo įmonių vadovų. Šiame Panevėžio plėtros agentūra pakvietė verslo atstovus aptarti verslo aplinką ir fokus grupių metu. Joje dalyvavo 12 jauno verslo, miesto pramonės įmonių bei užsienio kapitalo įmonių atstovai, kurių pateiktos įžvalgos papildo šia apžvalgą.

Tyrimo metodologija kiekvienais metais atnaujinama ir tobulinama. Dėkojame prie to prisidedantiems ekspertams, verslo atstovams ir kitiems susidomėjusiems, turintiems konstruktyvių pastabų. Platesnį jos aprašymą rasite [čia](#).

Tikimės, kad nuoseklus toks verslo aplinkos vertinimas bus naudingas identifikuojant reikšmingus verslo aplinkos pokyčius ir aktualiausias verslo aplinkos gerinimo kryptis. Tikimės, kad šioje apžvalgoje pateikiamų duomenys ir įžvalgos paskatins aktyvesnį miesto verslo aplinkos ekosistemos dalyvių bendradarbiavimą ieškant sprendimų stiprinti miesto konkurencingumą ir patrauklumą nuolat gerinant kuriamą verslo aplinką mieste.

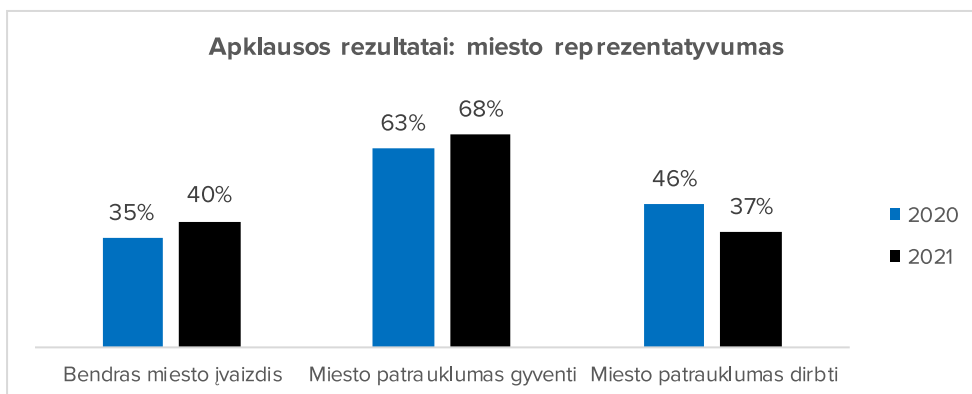
PANEVĖŽIO REPREZENTATIVUMAS

Miesto reprezentatyvumo vertinimo rodikliai apima nuomonės apklausos apie miesto įvaizdžio, gyvenamosios ir darbo vietos patrauklumą rezultatus. 2021 m. vykdytoje Panevėžio ir kitų Lietuvos miestų gyventojų apklausoje dalyvavo 358 respondentai. Šios apklausos rezultatus papildo statistiniai duomenys – per 2020 m. atvykusių ir išvykusių gyventojų skaičiaus palyginimas.

Respondentų nuomonės pokyčiui įvertinti šalia apžvelgiami ir 2020 m. vykdytos apklausos (201 respondentas) rezultatai.

Jų metu respondentai vertino teiginius „Panevėžio miesto įvaizdis Lietuvoje“, „Panevėžys – patraukli vieta gyventi“, Panevėžys – patraukli vieta dirbti“.

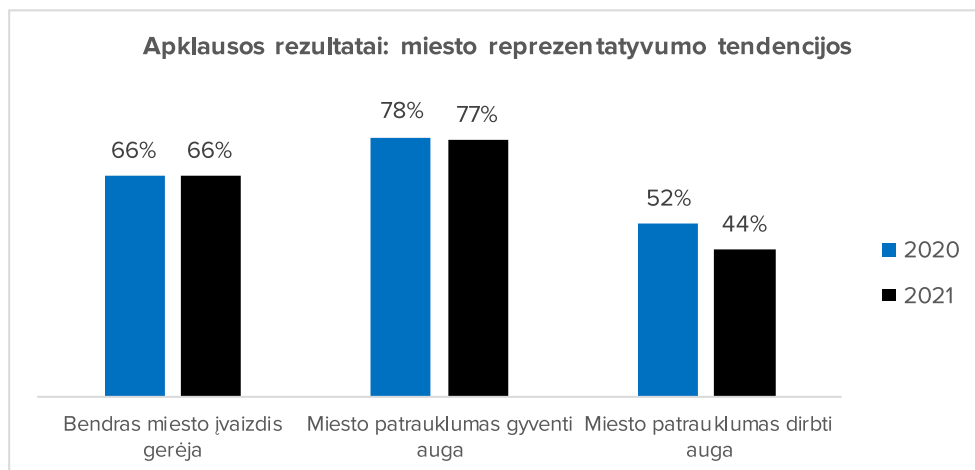
1 grafikas. Miesto reprezentatyvumas 2021 m.*

*Grafike apjungti respondentų atsakymai „teigiamas“ ir „labai teigiamas“ bei „sutinku“ ir „visiškai sutinku“.

Greta siekio sužinoti, kaip miesto gyventojai vertina esamą miesto įvaizdį ir patrauklumą, jų teirautasi ir apie šių rodiklių tendencijas.

2 grafikas. Miesto reprezentatyvumo tendencijos 2021 m.*

*Grafike apjungti respondentų atsakymai „teigiamas“ ir „labai teigiamas“ bei „sutinku“ ir „visiškai sutinku“.

Apklaustos rezultatai rodo, jog, nors miesto įvaizdžio vertinimas lyginant su pernai metais šiek tiek pakilo, visgi teigiamai jį vertina tik 40 proc. apklaustųjų. Tiesa, vertinant iš ilgalaikės perspektyvos, tiek pernai, tiek šiemet 66 proc. gyventojų mano, jog įvaizdis vis dėlto gerėja, taigi, vertinimo tendencijos yra pozityvios.

Miesto įvaizdis buvo vertinamas ir atliktoje verslo įmonių atstovų apklausoje. 2021 m. apklaustos duomenimis, net 73 proc. šios grupės respondentų yra patenkinti dabartiniu Panevėžio įvaizdžiu. 2020 m. teigiamai ir labai teigiamai miesto įvaizdį vertino 60 proc. Panevėžio miesto verslo įmonių atstovų. Taigi šioje respondentų grupėje fiksuojamas ryškesnis teigiamas teigiamo įvaizdžio vertinimo pokytis ↑13 proc.

Panevėžio kaip patrauklios vietos gyventi vertinimas, ženkliai išsiskyręs ir pernai – 63 proc. – šiais metais dar labiau ūgtelėjo ir siekia 67 proc. Buvusių ir esamų miesto gyventojų atsakymai rodo, jog jiems patinka Panevėžio kompaktiškumas, gražėjančios miesto erdvės, atnaujinama infrastruktūra, kokybiškas ir lengvai prieinamas ankstyvasis bei bendrasis ugdymas. 77 proc. gyventojų mano, jog Panevėžio patrauklumas gyventi auga.

Kita vertus, su teiginiu „**Panevėžys – patraukli vieta dirbti**“ sutinka tik 37 proc. respondentų ir šis rodiklis, lyginant su praėjusiais metais, sumenko ↓8 proc. (2020 m. taip manė 45 proc. respondentų). Be to, net ir vertindami iš ilgalaikės perspektyvos, gyventojai yra mažiau optimistiški nei patrauklumo gyventi atveju – 43,9 proc. mano, jog patrauklumas dirbti Panevėžyje auga. Šie skaičiai patvirtina, kad sritis išlieka opia problema. Respondentai dažnai nurodė, kad juos demotyvuoja atlyginimai, kurie, anot jų, yra mažesni nei kituose didžiuosiuose miestuose, aukštos kvalifikacijos reikalaujančių darbo vietų stoka, dalis, greta patrauklių darbo vietų, pageidautų ir aktyvesnio kultūrinio bei pramoginio gyvenimo.

Miesto reprezentatyvumo vertinime kaip paskutinis veiksnys išskiriamas faktinis atvykstančių ir išvykstančių miesto gyventojų santykis. Šis rodiklis, kaip ir pernai, išliko neigiamas (atitinkamai 2004/2884 gyv. 2020 m. ir 1867/2398 gyv. 2021 m.).

1 metodikos įverčių lentelė. Miesto reprezentatyvumas*

Sritis	Rodiklis	Maksimalus įvertis	2020	2021
 MIESTO REPREZENTATIVUMAS	Bendras miesto įvaizdis * **	0.1	0.08	0.08
	Miesto patrauklumas gyventi * **	0.1	0.1	0.1
	Miesto patrauklumas dirbti * **	0.1	0.05	0.05
	Atvykstančių ir išvykstančių gyventojų santykis	0.1	0	0
	Viso:	0.4	0.23	0.23

*Apklaustos rezultatų įverčiai apskaičiuoti remiantis vienu (t. y. dažniausiai pasirinktu) respondentų atsakymu, sumuojant esamos situacijos ir potencialo įvertinimą. 2020 m. ir 2021 m. Panevėžio plėtros agentūros vykdytų apklausų duomenys

Organizuotose grupės diskusijose (fokus grupėse) dalyvavę verslo atstovai išreiškė nuomonę, kad didinant miesto patrauklumą čia gyventi ir dirbti būtų verta didesnę dėmesį skirti bendrai miesto rinkodarai, akcentuojant miesto privalumus ir čia vykstančius teigiamus pokyčius, galimybes turiningai leisti laisvalaikį atnaujintose kultūros, laisvalaikio ir poilsio erdvėse. Tai, jų nuomone, atkreiptų potencialių miesto gyventojų nuomonę ir galėtų paskatinti gyventojų skaičiaus augimą. Verslo atstovai akcentavo, kad gyventojų skaičiaus augimas yra svarbus kriterijus, į kurį verslas atsižvelgia priimant verslo plėtros sprendimus.

Apibendrinant šios grupės rezultatus galima teigti, jog bendrai miesto reprezentatyvumas išlieka pakankamai gerai vertinamas tiek Panevėžio miesto gyventojų, tiek ir verslo atstovų: verslas teigiamai vertina miesto įvaizdį, savo ruožtu miesto gyventojai itin pozityviai žiūri į miesto kaip patrauklios vietos gyventi perspektyvą. Kita vertus, Panevėžio kaip darbo vietos patrauklumas išlieka aktualia problema, kuri atitinkamai kelia iššūkius visai miesto verslo aplinkai bei galimai prisideda prie neigiamo miesto gyventojų skaičiaus balanso.

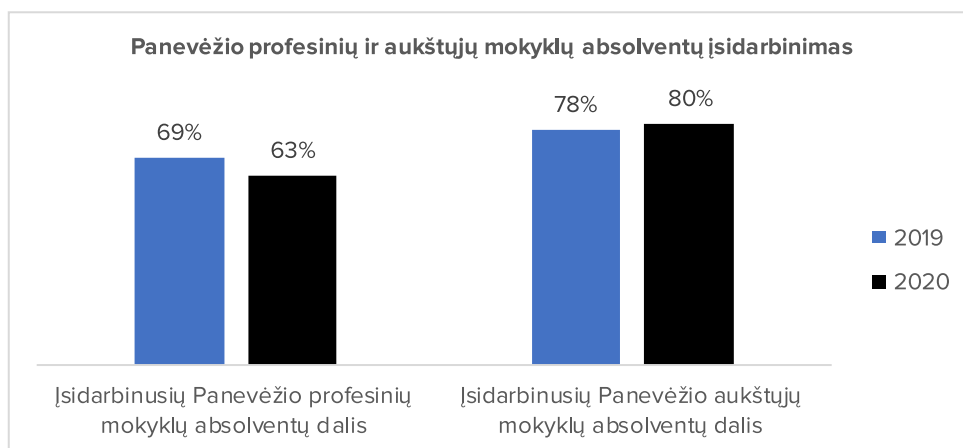

ŽINIOS PANEVĖŽYJE

Ši rodiklių grupė, apibūdinanti žinias, apima apdirbamajai gamybai aktualių studijų programų studentų skaičių, Panevėžio profesinių ir aukštųjų mokyklų absolventų įsidarbinimą bei verslo ir mokslo sektoriaus bendradarbiavimą.

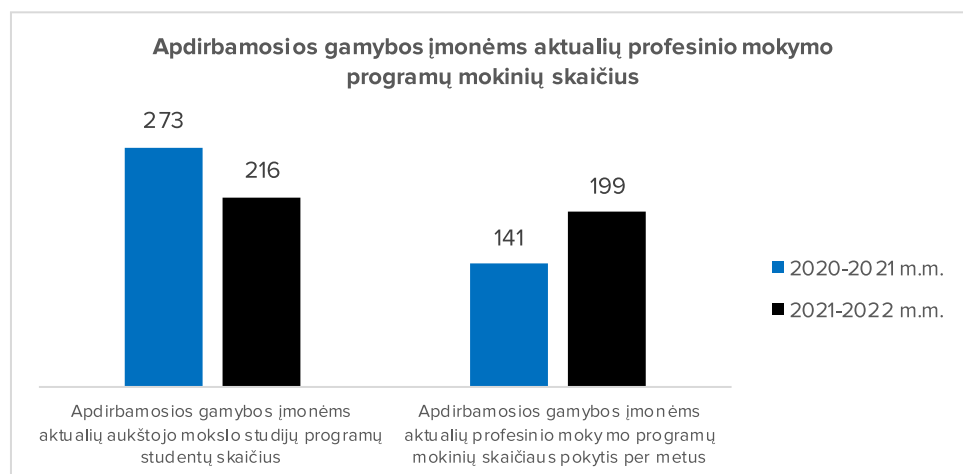
Verslo ir mokslo bendradarbiavimo vertinimas paremtas 2021 m. verslo apklausos metu gautais duomenimis, likę rodikliai – Panevėžio profesinių ir aukštųjų mokyklų pateikta informacija bei Švietimo valdymo informacinėje sistemoje (ŠVIS) skelbiama duomenimis. Palyginimui šalia apžvelgiami 2020 m. rodikliai.

3 grafikas. Panevėžio profesinių ir aukštųjų mokyklų studentų įsidarbinimas 2019–2020*

*Panevėžio plėtros agentūros surinkti duomenys

4 grafikas. Apdirbamosios gamybos įmonėms aktualių aukštojo mokslo/ profesinio mokymo programų studentų skaičius 2020–2021 / 2021–2022 m. m.

*Švietimo valdymo informacinėje sistemoje skelbiami duomenys

2 metodikos įverčių lentelė. Žinios*

Sritis	Rodiklis	Maksimalus įvertis	2020	2021
 ŽINIOS	Apdirbamosios gamybos įmonėms aktualių studijų programų studentų skaičiaus pokytis per metus	0.3	0	0.3 ↑
	Įsidarbinusių Panevėžio profesinių mokyklų absolventų dalis	0.3	0.24	0.18 ↓
	Įsidarbinusių Panevėžio aukštųjų mokyklų absolventų dalis	0.3	0.24	0.24
	Verslo ir mokslo bendradarbiavimas**	0.1	0.05	0.05
	Viso:	1	0.53	0.77 ↑

*Apklausos rezultatų įverčiai (paskutinis kriterijus) apskaičiuoti remiantis vienu (dažniausiai pasirinktu) respondentų atsakymu.

**2020 m. ir 2021 m. Panevėžio plėtros agentūros vykdytų apklausų duomenys

Įsidarbinusių Panevėžio aukštųjų mokyklų absolventų skaičius šiais metais padidėjo vos ↑2 proc. (nuo 78 proc. iki 80 proc.). Savo ruožtu **Panevėžio profesinių mokyklų absolventų** atveju, įsidarbinusių skaičius sumažėjo ↓6% (nuo 69 proc. iki 63 proc.). Bendras studentų skaičius **apdirbamosios gamybos įmonėms aktualiose studijų programose** 2021–2022 mokslo metais išliko toks pat kaip ir praėjusiais metais, tačiau stebimas šių programų studentų skaičiaus mažėjimas aukštosiose miesto mokyklose ir augimas profesinėse mokyklose. Per metus studijuojančių šias programas miesto aukštosiose mokyklose sumažėjo ↓57 studentais, tuo tarpu profesinėse studijuojančių apdirbamosios gamybos įmonėms aktualias studijų programas studentų skaičius tiek pat išaugo.

Apibendrinant šiuos rodiklius galima daryti išvadą, kad esamas žinių potencialas, ypač aukštosiose mokyklose, vis dar nepakankamai išnaudojamas, o minėtas neigiamas apdirbamosios gamybos įmonėms aktualių aukštojo mokslo studijų programų studentų skaičiaus pokytis dar ir riboja šio potencialo augimo galimybes. Didesnis studentų skaičius galėtų kurti prielaidas tolygesnei darbuotojų pasiūlai miesto pramonės įmonėms, pritraukti aukštą pridėtinę vertę galinčias kurti verslo investicijas. Tuo tarpu dabartinės tendencijos apsunkina pažangios pramonės vystymo potencialo panaudojimą mieste, kelia iššūkius ir kitose (pirmiausia – žmogiškųjų išteklių) srityse bei tiesiogiai yra susijusios su konkurencingu miesto įvaizdžiu talentams renkantis gyvenimo ir darbo vietas.

Fokus grupėje kalbintų verslo atstovų nuomone, skatinant verslo ir specialistus ruošiančių įstaigų bendradarbiavimą verta būtų pasinaudoti užsienio šalyse pasiteisinusių praktikų patirtimi. Verslas yra pasirengęs prisidėti prie profesinio orientavimo ir reikiamų specialistų parengimo kokybės gerinimo, tačiau būtų verta inicijuoti tikslines diskusijas siekiant pasirengti aiškų veiksmų planą, siekiamus tikslus ir atsakomybes tokiam bendradarbiavimui organizuoti.

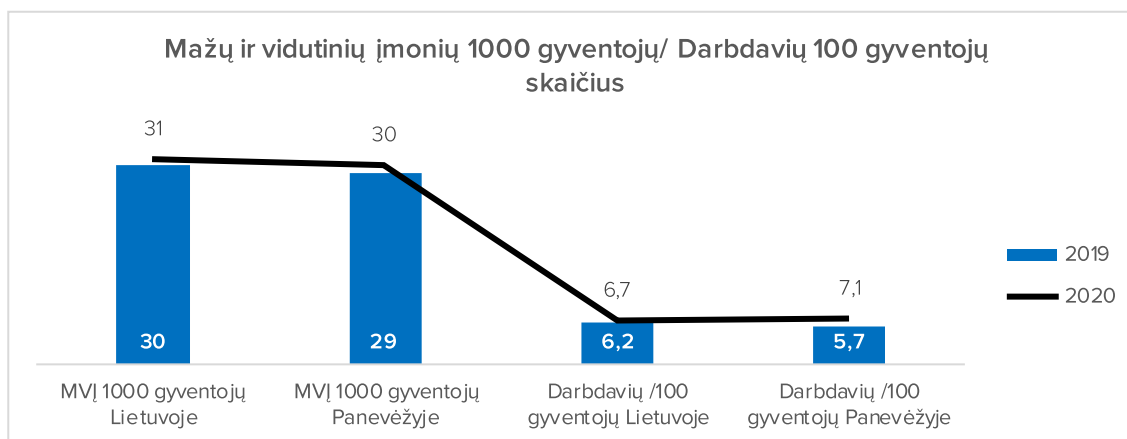
Apklausoje vertinant **verslo ir mokslo bendradarbiavimo rodiklį**, 30 proc. dalyvavusių verslo atstovų nurodė, kad esamas bendradarbiavimas tenkina ir visiškai tenkina, dar beveik tiek pat – 27 proc. – rinkosi atsakymą „nei tenkina, nei netenkina“. Lyginant su praėjusiais metais, bendradarbiavimu su mieste esančiomis mokslo ir švietimo institucijomis patenkintų verslo atstovų šiek tiek padaugėjo – praėjusiais metais tokių buvo 22 proc. (atitinkamai tuo metu 13 proc. rinkosi „nei tenkina, nei netenkina“). Vis dėlto bendradarbiavimu patenkintų respondentų dalis išlieka nedidelė, todėl ateityje būtų prasminga inicijuoti išsamesnį tyrimą nustatyti, kokios priemonės paskatintų miesto mokslo ir verslo atstovų bendradarbiavimą, ar bendradarbiavimas yra pageidaujamas, taip pat, ar jam kyla objektyvių kliūčių.

VERSLUMAS PANEVĖŽYJE

Vertinant verslumo situaciją mieste šioje dalyje apžvelgiami rodikliai, apibūdinantys verslo atstovų požiūrį į verslo kūrimo galimybes, jau veikiančių įmonių veiklos rezultatus ir potencialias jų plėtros galimybes. Šioje rodiklių grupėje vertinami duomenys leidžia fiksuoti bendrą miesto verslo struktūrą – mažų ir vidutinių įmonių (MVI) dalį joje, verslo gyvybingumą, verslo sukuriamas darbo vietas bei bendrus ir apdirbamosios gamybos miesto įmonių veiklos rodiklius. Apžvelgiami duomenys remiasi Lietuvos statistikos departamente skelbiamais naujausiais duomenimis (2020 01 01–2020 12 31). Palyginimui šalia apžvelgiami praėjusiais metais užfiksuoti miesto verslumo rodikliai.

5 grafikas. MVI tenkančių 1000 gyventojų ir darbdavių tenkančių 100 gyventojų Lietuvoje Panevėžyje skaičius 2019–2020 m.

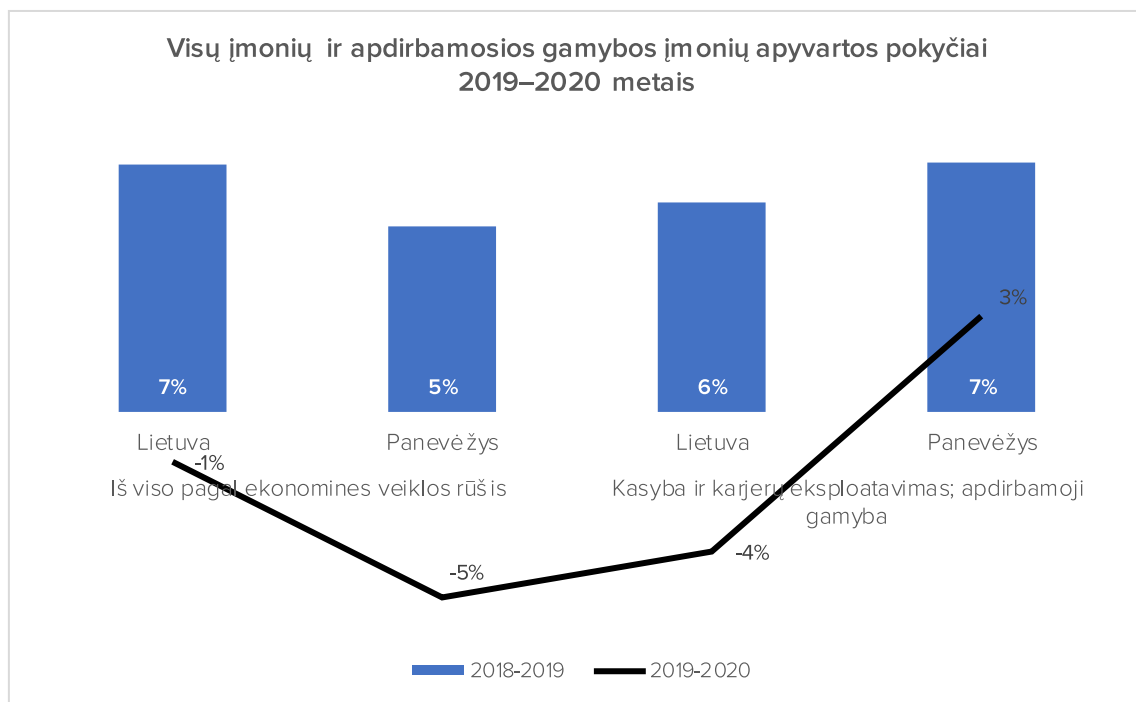

**Lietuvos statistikos departamento duomenys*

Mažų ir vidutinių įmonių dalis tarp visų įmonių bendrai 2019 m. nežymiai atsiliko nuo Lietuvos vidurkio – 1 proc., tuo tarpu 2020 m. šis rodiklis susilygino su Lietuvos vidurkiu – siekė 99,5 proc. Verslumo koeficientas – **mažų ir vidutinių įmonių skaičius 1000-čiui gyventojų**, kaip ir 2019 m., taip ir 2020 atsilieka – -1. 2019 m. Panevėžio mieste 1000-čiui gyventojų teko 30 mažų ir vidutinių įmonių, Lietuvos vidurkis atitinkamai – 31. 2019 m. šis rodiklis siekė 29 Panevėžyje ir 30 Lietuvoje. Vertinant darbdavių skaičių, tenkantį 100-tui gyventojų, pastebima, kad Lietuvoje 2020 m., kaip ir 2019 m., šis rodiklis lenkė Lietuvos vidurkį. 2020 m. 100-tui darbo rinkoje aktyvių gyventojų teko 7,1 darbdavio, tuo tarpu Lietuvoje – 6,7. 2019 m. šie rodikliai pasiskirstė atitinkamai 6,2 ir 5,7, taigi teigiamas atotrūkis nuo šalies vidurkio per metus nežymiai sumažėjo ↓0,1 – 2019 m. siekė 0,5 proc., o 2020 m. – 0,4.

Vertinant įmonių gyvybingumo rodiklius – **išgyvenusių 1 metus įmonių bei įregistruotų ir veikiančių įmonių skaičius** – matyti, kad tiek 2019 m., tiek 2020 m. šie rodikliai lenkė Lietuvos vidurkį – 85,8 proc. ir 50,5 proc. Reikia pažymėti, kad Panevėžyje šis rodiklis per metus paaugo ↑3 proc., tuo tarpu Lietuvoje sumažėjo ↓2 proc. **Įregistruotų ir veikiančių įmonių skaičius**, nepaisant nežymiai mažėjančios procentinės dalies – 2020 m. 52,7 proc., 2021 m. 52,5 proc., – viršija Lietuvos vidurkį – atitinkamai 44,6 proc. ir 43,2 proc. Lyginant Lietuvos ir Panevėžio duomenis matyti, kad įregistruotų ir veikiančių įmonių skaičius mažėja – atitinkamai ↓1,4 proc. ir ↓0,2, taigi galima teigti, kad priemonės įmonių gyvybingumui stiprinti reikalingos tiek miesto, tiek šalies mastu.

6 grafikas. Bendras įmonių ir išskiriamas apdirbamosios gamybos įmonių apyvartos pokytis 2019–2020 m.

Vertinant įmonių veiklos rodiklius – **įmonių** ir atskirai miesto specializaciją atspindinčių **apdirbamosios gamybos įmonių apyvartos rodiklius** bei **1 dirbančiojo sukuriama pridėtinė vertė** – stebimos netolygios tendencijos. Įmonių apyvartos rodikliai mažėjo tiek Panevėžio mieste, tiek Lietuvoje – atitinkamai $\downarrow$ -1 proc. ir $\downarrow$ -4 proc., tačiau džiugina apdirbamosios gamybos įmonių apyvartos augimo rezultatai, kurie lenkia bendrus Lietuvos rezultatus – -5 proc. ir 3 proc. 2020 m. sparčiau nei Lietuvoje augo 1 dirbančiojo sukuriama pridėtinė vertė – $\uparrow$ 1,5 ir $\uparrow$ 1,3, tačiau poreikį skatinti miesto įmonių veiklos inovatyvumą rodo bendras šio rodiklio atsilikimas nuo Lietuvos vidurkio – 2020 m. jis siekė 19,0 Panevėžio mieste ir 22,9 Lietuvoje.

Fokus grupių metu kritinių pastabų verslumą apibudinančiai sričiai nebuvo išreikšta. Pabrėžta, kad didesnę dėmesį reiktų skirti verslo aplinkos ir numatomų jos pokyčių aptarimui ne tik su didžiaisiais, tačiau ir smulkaus verslo atstovais. Verslo atstovų nuomone, tai prisideda prie teigiamo verslo aplinkos įvaizdžio formavimo ir pasitikėjimo palankiomis sąlygomis kurti ir vystyti verslą savivaldybėje didinimo.

3 Metodikos įverčių lentelė. Verslumas

Sritis	Rodiklis	Maksimalus įvertis	2020	2021
	MvĮ dalis lyginant su šalies vidurkiu	0.3	0.06	0.12 ↑
	1000-čiui gyventojų tenkantis MVĮ skaičius lyginant su šalies vidurkiu	0.3	0.06	0.06 ↓
	Bent 1 metus išgyvenusių įmonių dalis	0.3	0.2	0.2
	Įregistruotų ir veikiančių įmonių dalis lyginant su šalies vidurkiu	0.2	0.2	0.2
	100-tui darbuotojų tenkantis darbdavių skaičius lyginant su šalies vidurkiu	0.3	0.3	0.03
	100-tui darbuotojų tenkantis darbdavių skaičiaus pokytis per metus lyginant su šalies vidurkiu	0.3	0.18	0.18
	Įmonių apyvartos pokytis per metus lyginant su šalies vidurkiu	0.2	0.12	0 ↓
	Apdirbamosios gamybos įmonių apyvartos pokytis per metus lyginant su šalies vidurkiu	0.2	0.12	0.2 ↑
	1 dirbančiojo sukuriama pridėtinė vertė lyginant su šalies vidurkiu	0.2	0.16	0.16
	1 dirbančiojo sukuriamos pridėtinės vertės metinis pokytis lyginant su šalies vidurkiu	0.2	0.12	0.2 ↑
	Viso:	2.4	1.28	1.42 ↑

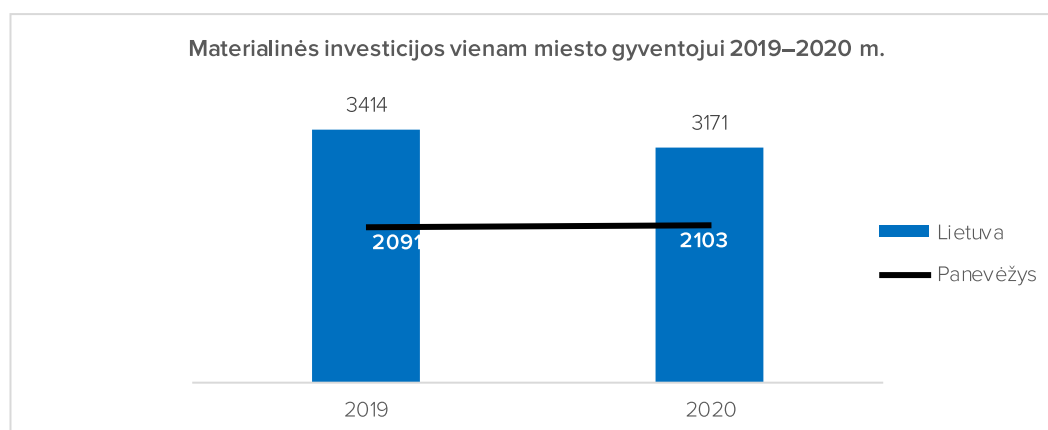

Vertinant esamos viešos infrastruktūros poveikį verslo aplinkai Panevėžio mieste pasirinkta apžvelgti duomenis, atskleidžiančius, kiek dėmesio yra skiriama aplinkos sąlygų plėtoti verslą tinkamumui, efektyviam esamų sąlygų panaudojimui bei pastangas ir paskatas jas gerinti. Apžvalgai naudojami statistiniai duomenys papildomi atliktos verslo apklausos rezultatais. Šioje rodiklių grupėje palyginamas savivaldybės biudžeto, skirto gerinti viešąją infrastruktūrą, dalies pokytis, esamos infrastruktūros efektyvumas, materialinių ir tiesioginių užsienio investicijų mieste augimas, išskiriant apdirbamosios gamybos įmonių vykdomų investicijų konkurencingumą šalies kontekste. Rodiklių grupėje taip pat apžvelgiamas įmonių įsitraukimas plėtojant MTEP veiklas mieste bei bendras viešos infrastruktūros vertinimas verslo atstovų požiūriu.

Investicijos į infrastruktūros gerinimą vertinamos remiantis svetainėje www.panevežys.lt pateikiamais patvirtinto 2021 m. savivaldybės biudžeto duomenimis. Materialinių ir tiesioginių užsienio investicijų pokyčių apžvalgai naudojami Lietuvos statistikos departamente skelbiami naujausi (2020 01 01–2020 12 31) duomenys. Inkubavimo paslaugų ir MTEP bazės panaudojimas vertinamas Panevėžio mechatronikos ir bendradarbiystės centro „Spiečius“ pateikiamais duomenimis. MTEP veikloms pritrauktos lėšos apskaičiuotos www.esinvesticijos.lt skelbiamais duomenimis. Viešos infrastruktūros patrauklumas investicijoms paremtas atliktos verslo apklausos duomenimis. Palyginimui šalia apžvelgiami praėjusiais metais užfiksuoti miesto verslumo rodikliai.

Apžvelgiant **materialines investicijas, tenkančias vienam miesto gyventojui**, pastebima auganti jų dalis lyginant su Lietuvos vidurkiu – 2019 m. ši dalis sudarė 66,1 proc. Lietuvos vidurkio, 2020 m. – 66,3 proc. Fiksuojamas rodiklio augimas ↑5,2 proc. Verta pastebėti, kad 2020 m. bendra šalies materialinių investicijų (MI), tenkančių vienam miesto gyventojui, suma sumažėjo – 2019 m. – 3414 Eur, 2020 m. – 3171 Eur, ↓243 Eur, – tuo tarpu Panevėžyje šis skaičius, nors ir nežymiai, bet augo – 2019 m. – 2091 Eur, 2020 m. – 2103 Eur., ↑12 Eur. Neigiamas pokytis, lyginant MI vienam gyventojui šalies ir miesto skaičius, ypač išryškėjęs 2019 m., 2020 m. šiek tiek sumažėjo, atitinkamai ↓1323 Eur ir ↓1063 Eur.

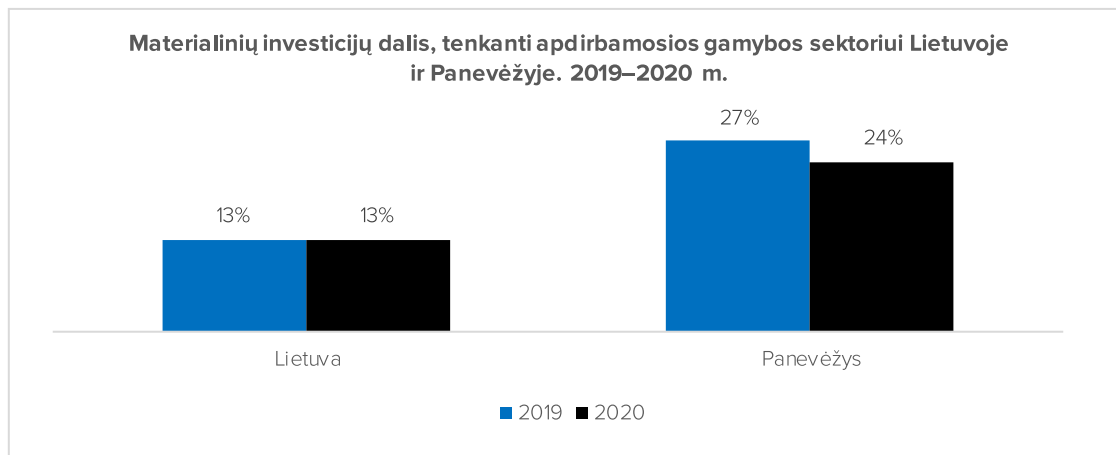
7 grafikas. Materialinės investicijos (MI) tenkančios vienam Lietuvos ir Panevėžio gyventojui 2019–2020 m.*

*Lietuvos statistikos departamento duomenys

Išskiriant **apdirbamosios gamybos įmones** matyti, kad nuo 2017 m. fiksuojamas šio skaičiaus mažėjimas. Jei 2019 m. Lietuvoje tam skiriama suma augo, o Panevėžyje mažėjo, tai 2020 m. fiksuojamas šio skaičiaus kritimas visoje šalyje – Lietuvoje **↓7 proc.**, Panevėžyje **↓9 proc.**, tačiau procentinė materialinių investicijų, tenkančių apdirbamosios gamybos sektoriui, išlieka beveik dvigubai didesnė nei bendrai Lietuvoje. 2020 m. Lietuvoje ši dalis siekė 13 proc., Panevėžyje – 24 proc., atitinkamai 2019 m. 13 proc. ir 27 proc.

8 grafikas. Materialinių investicijų dalis tenkanti apdirbamosios gamybos sektoriui Lietuvoje ir Panevėžyje 2019–2020 m.*

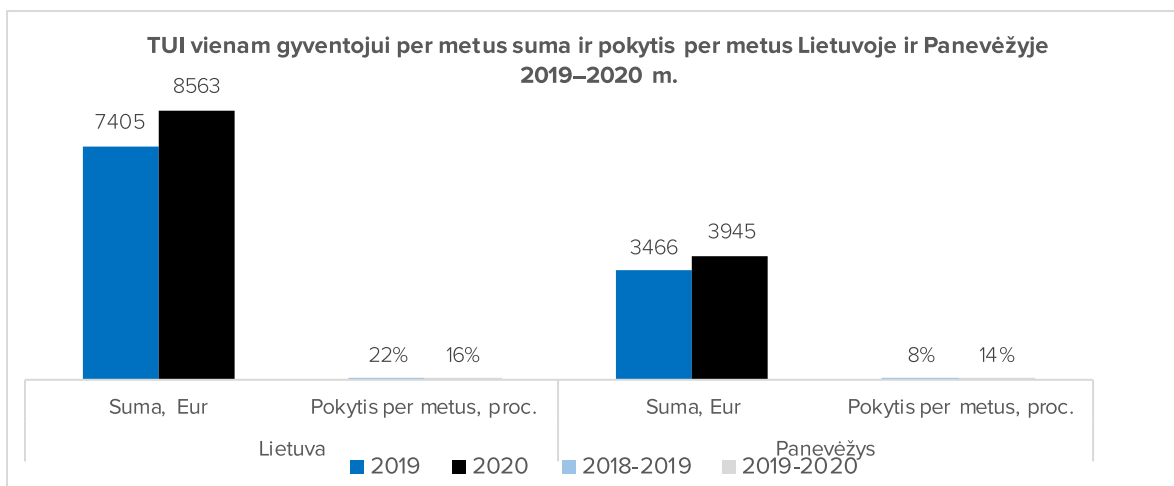

*Lietuvos statistikos departamento duomenys

Išsamesniam šių pokyčių vertinimui aktualu plačiau panagrinėti veiksnius, lemiančius atsargesnį apdirbamosios gamybos verslo požiūrį į materialinių investicijų didinimą, tačiau darytina prielaida, kad pandeminė situacija bei jos sąlygoti tiekimo grandinės sutrikimai ir bendras kainų kilimas rinkoje yra išoriniai rizikos veiksniai, galėję turėti įtakos mažinamoms materialinėms investicijoms skiriamoms sumoms. Taip pat verta atkreipti dėmesį, kad ilgalaikėje perspektyvoje, vertinant sparčią technologijų kaitą, tai gali turėti įtakos įmonių konkurencingumui, todėl būtina numatyti priemones, skatinančias verslą didinti savo inovacinį potencialą šioje srityje.

Tiesioginių užsienio investicijų vienam gyventojui rodiklis išlieka ženkliai mažesnis nei analogiškas šalyje. 2020 m. Panevėžyje jis siekė 46 proc. šalies vidurkio – atitinkamai 8563 Eur ir 3975 Eur ir nežymiai kito lyginant su 2019 m. rodikliu, kuomet siekė 47 proc. šalies vidurkio. Šalies ir Panevėžio rodiklių palyginimas rodo, kad Lietuvoje metinis tiesioginių užsienio investicijų augimas vienam gyventojui per metus siek tiek sulėtėjo – nuo 22 proc. 2019 m. iki 16 proc. 2020 m., tuo tarpu Panevėžyje augo nuo 8 iki 14 proc.

9 grafikas. Tiesioginės užsienio investicijos (TUI) tenkančios vienam Lietuvos ir Panevėžio gyventojui 2019–2020 m.*

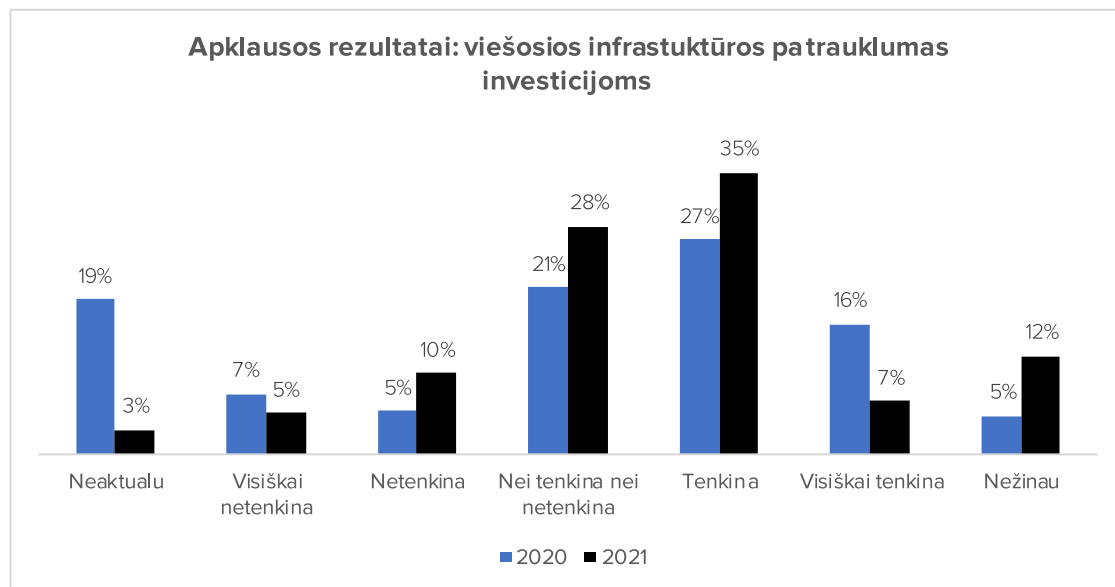

*Lietuvos statistikos departamento duomenys

Ši bendra tendencija rodo, kad miestas turėtų įsivertinti potencialą bei atsižvelgti į investuotojams reikšmingiausius, ypač regiono specializaciją atitinkančio apdirbamosios gamybos sektoriaus, išteklius renkantis investicijų vietą. Vėl „Investuok Lietuvoje“ užsakymu 2019 m. Programos „Kurk Lietuvai“ dalyvių atliktos analizės apie [pasaulinės TUI gamybos projektų tendencijas](#) duomenys rodo, kad kvalifikuotos darbo jėgos pasiūla, susisiekimui tinkama infrastruktūra ir tiekimo grandinės bei klientų rinkų pasiekiamumas yra dažniausi kriterijai renkantis investicijų vietą. Atsižvelgiant į tai reiktų ieškoti galimybių išnaudoti esamus miesto strateginės padėties privalumus, atsižvelgti į verslo poreikius planuojant susisiekimo gerinimo projektus, kurie galėtų paskatinti spartesnį šio rodiklio augimą, taip pat aktyviau ieškoti kitų galimybių užsienio investicijoms mieste pritraukti.

Vertinant mieste veiklą jau vykdančio verslo požiūrį į esamą viešos infrastruktūros patrauklumą investicijoms matyti, kad didžioji dalis verslo teigiamai vertina mieste vykdomus viešos infrastruktūros gerinimo projektus, kurie, šalia bendros gyvenamosios aplinkos gerinimo, daro netiesioginę teigiamą įtaką geresnei verslo aplinkai mieste – naujų gyventojų, turistų pritraukimui, susiekimo gerinimui ir pan. Lyginant 2020 m. ir 2021 m. apklausos duomenis matyti, kad per metus sumažėjo vertinančių viešos infrastruktūros patrauklumą investicijoms atsakymu „visiškai tenkina“, nuo 16 iki 7 proc. – ↓9 proc., tačiau išaugo pasirinkusiųjų atsakymą „tenkina“ nuo 27 iki 35 proc. – ↑8 proc. Respondentai, vertindami Panevėžio miesto savivaldybėje vykdomus projektus – poilsio erdvių sutvarkymą, kultūros objektų renovaciją, infrastruktūros gerinimą ir viešųjų erdvių sutvarkymą, – sutiko, kad tai prisideda prie miesto verslo aplinkos gerinimo. Su šiais teiginiais sutiko nuo 65 proc. iki 81 proc. verslo įmonių vadovų.

10 grafikas. Viešosios infrastruktūros patrauklumas investicijoms 2020–2021 m.*

*2020 m. ir 2021 m. Panevėžio plėtros agentūros vykdytų apklausų duomenys

Šiomet nežymiai išaugo biudžeto lėšų, skirtų gerinti aplinką verslo plėtrai, inovacijoms ir investicijoms, suma. Verslų, pasinaudojusių mieste esančia MTEP baze ir inkubavimo paslaugomis, rodiklis išliko stabilus. 2019 m. fiksuotas ženklus miesto įmonių pritrauktų investicijų MTEP veikloms augimas – 6 301 002 Eur, 2020 m. buvo panašus kaip ir 2018 m., atitinkamai 118 817 Eur ir 129 734 Eur. Pagal šį rodiklį bendrame paraiškas teikusių šalies įmonių ir įstaigų sąrašė 2020 m. miesto įmonės ir įstaigos pasižymėjo itin menku aktyvumu, todėl verta išsamiau paanalizuoti šio reiškimo priežastis bei galimas pasekmes užtikrinant miesto konkurencingumo augimą, tam reikiamų inovacijų kūrimą ir diegimą bei siekiant pirmaujančio miesto kryptį Pramonė 4.0 srityje statuso.

Fokus grupių metu buvo išsakyta nuomonė, kad didelis dėmesys yra skiriamas galimybių investuoti LEZ viešinimui, tačiau vietos verslui aktualu gauti informaciją ir apie tinkamus investicijoms sklypus bei pastatus esančius mieste. Atkreiptas dėmesys, kad mieste vykdomi infrastruktūros atnaujinimo projektai neretai laikinai neigiamai paveikia šalia veiklą vykdančius verslus. Siekiant sumažinti tokių projektų neigiamą poveikį, pirmiausia apie numatomus pokyčius būtina laiku ir tinkamai informuoti tikslinėje teritorijoje veikiančius verslus bei skirti laiko neigiamų padarinių sumažinimo priemonių aptarimui.

Apibendrintai vertinant šios rodiklių grupės rezultatus galima teigti, kad esamas miesto infrastruktūros potencialas vertinamas gerai, tačiau verta ieškoti galimybių stiprinti konkurencines miesto pozicijas pritraukiant užsienio investicijas. Tam reiktų išsiginčinti ir tinkamai pozicionuoti mieste esamus infrastruktūros privalumus, taip pat sutelkti dėmesį į būtinus priimti sprendimus dėl verslui skirtos infrastruktūros gerinimo įgyvendinant Rail Baltica vėžės ir intermodalinio terminalo projektus Panevėžio rajone.

4 Metodikos įverčių lentelė. Infrastruktūra

Sritis	Rodiklis	Maksimalus įvertis	2020	2021
 INFRASTRUKTŪRA	Viešos infrastruktūros patrauklumas investicijoms	0.1	0.08	0.08
	Investicijų į viešos infrastruktūros gerinimą mieste metinis biudžeto dalies pokytis	0.3	0.3	0.3
	Verslų, besinaudojančių mieste esama MTEP baze, skaičiaus pokytis per metus	0.2	0.1	0.1
	Verslų, pasinaudojusių mieste siūlomomis verslo inkubavimo paslaugomis, skaičiaus pokytis per metus	0.2	0.2	0.2
	Vienam miesto gyventojui tenkančios materialinės investicijos lyginant su Lietuvos vidurkiu	0.2	0.12	0.16 ↑
	Vienam miesto gyventojui tenkančių materialinių investicijų pokytis per metus lyginant su šalies vidurkiu	0.2	0	0.04 ↑
	Materialinių investicijų apdirbamosios gamybos sektoriuje pokytis per metus lyginant su šalies vidurkiu	0.2	0.2	0.12 ↓
	Vienam gyventojui tenkančios TUI lyginant su šalies vidurkiu	0.2	0.08	0.08
	Vienam gyventojui tenkančių TUI metinis pokytis lyginant su šalies vidurkiu	0.2	0.04	0.04
	Miesto įmonių pritrauktos investicijos MTEP veikloms	0.2	0.2	0 ↓
	Viso:	2	1.38	1.02 ↓

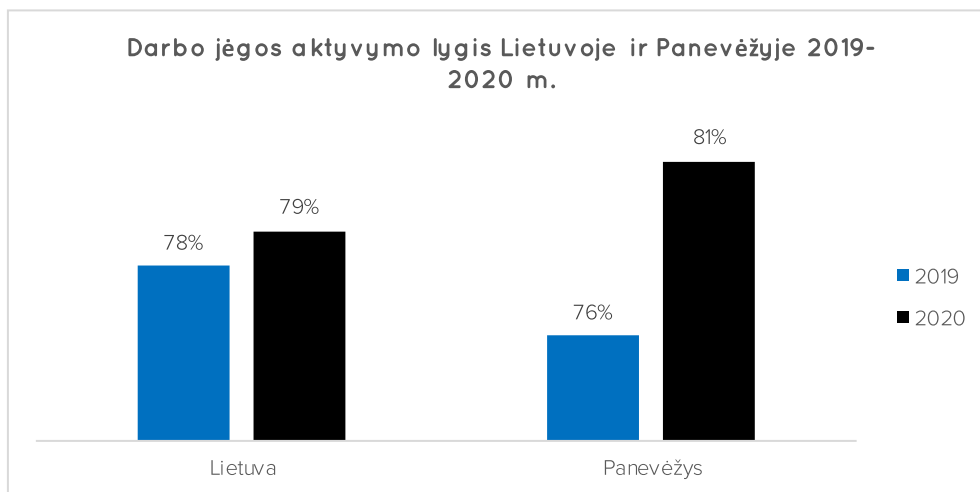
ŽMOGIŠKIEJI IŠTEKLIAI PANEVĖŽYJE

Žmogiškieji ištekliai – veiksnys, apibūdinantis miesto ekonominės plėtros galimybes trumpalaikės ir ilgalaikės raidos perspektyvoje bei vienas esminių kriterijų investuotojams priimant sprendimą rinktis lokaciją verslo kūrimui ir plėtrai. Pasirinkta vertinti tokius šią sritį apibūdinančius rodiklius, kurie atskleidžia esamą miesto žmogiškųjų išteklių įveiklinimą, jų konkurencingumą šalies mastu, verslo indėlį didinant miesto žmogiškųjų išteklių konkurencingumą bei verslo atstovų nuomonę apie išteklių pasiūlos pakankamumą.

Vertinant žmogiškuosius išteklius mieste naudojamosi Lietuvos statistikos departamente skelbiamais naujausiais duomenimis (2019–2021 m.) bei portale „Atvira Sodra“ skelbiamais duomenimis. Įmonių, teikusių paraiškas darbuotojų kvalifikacijai kelti, rodiklis apskaičiuotas remiantis svetainėje www.esinvesticijos.lt skelbiamais duomenimis, darbo jėgos pasiūla įvertinta remiantis atliktos verslo apklausos duomenimis. Palyginimui šalia apžvelgiami 2020 m. vertinti rodikliai.

Vertinant **ūkio subjektų, turinčių bent vieną dirbantįjį, skaičių**, lyginant su šalies rodikliu, fiksuojamas nežymus augimas tiek 2021 m. ↑6,8 proc., tiek 2020 m. ↑6,9 proc. Mažiausiai tokių subjektų buvo fiksuojama meninės, pramoninės ir poilsio organizavimo veiklos sektoriuje – 23,86 proc., daugiausiai – viešojo valdymo ir gynybos; privalomojo socialinio draudimo sektoriuje – 87,5 proc. Apdirbamojoje gamyboje šis rodiklis siekė 59,96 proc. Reikšmingas bendras žmogiškųjų išteklių pasiūlos rodiklis – **darbo jėgos aktyvumo lygis**, 2019 m. nesiekė Lietuvos vidurkio, atitinkamai 78 proc. ir 75,9 proc. – ↓1,5 proc. 2020 m. jį pralenkė, atitinkamai 78,5 ir 80,9 proc. – ↑2,4 proc.

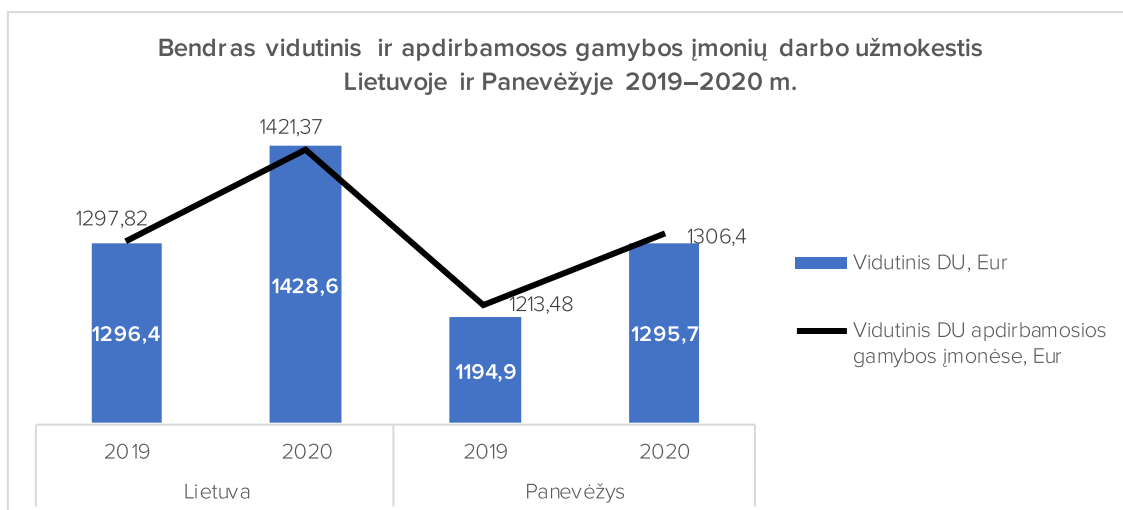
11 grafikas. Darbo jėgos aktyvumo lygis Lietuvoje ir Panevėžyje 2019–2020 m.*

*Lietuvos statistikos departamento duomenys

Šis augantis rodiklis – svarbus kriterijus verslui, svarstančiam plėtros planus, tačiau nemažiau svarbu skirti dėmesio esamos laisvos darbo jėgos kvalifikacijai. Užimtumo tarnybos duomenimis, iš 2020 m. Lietuvoje registruotų bedarbių didžiausia dalis – 42 proc. – nebuvo įgiję jokios profesinės kvalifikacijos. Užimtumo tarnybos 2020 m. parengtose rekomendacijose Panevėžio miesto savivaldybei pateikiami duomenys rodo, kad 2021 m. lapkričio 1 d. kvalifikacijos neturintys asmenys sudarė 31 proc. visų savivaldybėje registruotų bedarbių, o 18,8 proc. iš jų pagrindinė kliūtis susirasti darbą buvo kvalifikacijos neturėjimas, žema kvalifikacija ar nepaklausė profesija. Atsižvelgiant į Panevėžio pasirinktą Pramonę 4.0 kryptį, vykdytoje verslo įmonių vadovų apklausoje buvo paprašyta įvertinti, ar jiems pakanka kvalifikuotų darbuotojų diegti inovacijas. Didžioji dalis – 55 proc. – atsakė „Ne“ ir dažniausiai įvardino inžinerinės statybos įmonių darbuotojų stoką. Minėtose Užimtumo tarnybos rekomendacijose siūloma aktyviau plėtoti bendradarbiavimą tarp savivaldybės ir Užimtumo tarnybos. Sėkmingesnius šio bendradarbiavimo rezultatus galėtų paskatinti bendras jau esamų studijų apie miesto ekonominį potencialą aptarimas bei konkrečių bendradarbiavimo priemonių, organizuojant perkvalifikavimo ir kvalifikacijos įgijimo programų kryptis, patvirtinimas. Nepakankama darbuotojų kvalifikacija gali būti reikšmingas veiksnys **vidutinio darbo užmokesčio lyginant su Lietuvos vidurkiu** atsilikimui. 2020 m. šalyje jis siekė 1428,6 Eur, Panevėžio mieste – 1295,7, t.y. ↓-132,9 Eur. Atitinkamai 2019 m. šis skirtumas siekė -101,5 Eur. **Apdirbamosios gamybos įmonėse** atlyginimo skirtumas 2020 m. buvo šiek tiek mažesnis -115,3, visgi lyginant su 2019 m. jis padidėjo (2019 m. šis atotrūkis buvo – 84,34 Eur).

12 grafikas. Darbo užmokestis Lietuvoje ir Panevėžyje 2019–2020 m.*

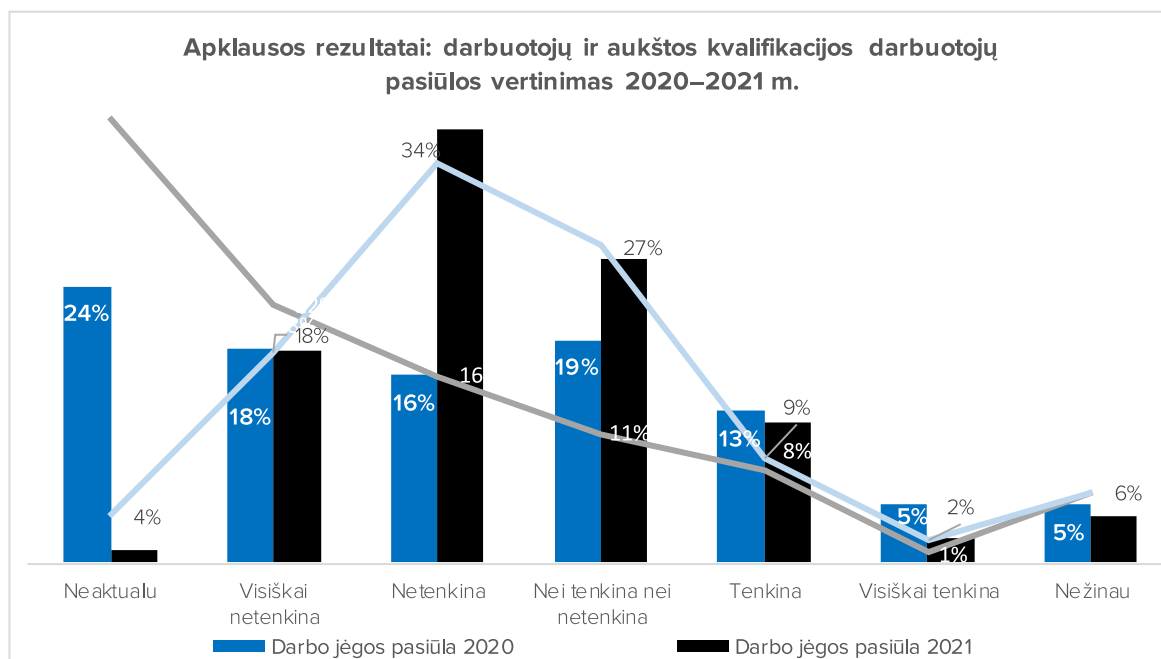
**Statistinių duomenų portalo „Atvira Sodra duomenys“*

Aktualu atkreipti dėmesį, kad įmonių sukurtos **pridėtinės vertės gamybos sąnaudomis** augimas buvo tolygus Panevėžio mieste ir Lietuvoje – ↑ 5,8 proc., tuo tarpu praėjusiais metais jis buvo ženkliai mažesnis, atitinkama 3,8 proc. ir 11 proc., t.y. – ↑ 7,2 proc. Vertinant šiuos rodiklius galima teigti, kad atlyginimai mūsų mieste kyla lėčiau nei visoje šalyje, o neigiamas atotrūkis toliau auga. Ieškant galimybių padidinti mieste esančių darbo vietų patrauklumą, o verslui – užsitikrinti reikiamus žmogiškuosius išteklius, reikėtų ieškoti kompleksinių sprendimų, galinčių teigiamai paveikti rodiklio kaitą – didinti įmonių inovatyvumą, sukuriama pridėtinę vertę. Atitinkamai mažėjant įmonių, konkurencingumą grindžiančių pigia darbo jėga, skaičiui ir didėjant aukštesnius atlyginimus mieste gebančių pasiūlyti įmonių skaičiui, būtų galima pritraukti daugiau kvalifikuotos darbo jėgos į Panevėžio miestą.

2021 m. atliktos verslo apklausos rezultatai rodo, kad verslo įmonės neigiamai vertina tiek **bendrą darbuotojų pasiūlą**, tiek **aukštos kvalifikacijos darbuotojų pasiūlą**, – šiuos atsakymus pasirinko 37 proc. ir 34 proc. respondentų. 2020 m. apklausos duomenimis, dažniausiai atsakiusieji rinkosi atsakymus „Neaktualu“ – 24 proc. ir „Netenkina“ – 38 proc. 2019 m. tokius atsakymus atitinkamai rinkosi tik 13 proc. ir 5 proc. respondentų.

Fokus grupių metu taip pat buvo akcentuotas žmogiškųjų išteklių stygius, turintis reikšmingą neigiamą įtaką įmonių augimui. Verslo atstovų nuomone, turėtų būti skiriamas didelis dėmesys darbuotojų paruošimo kokybės gerinimui, perkvalifikavimui į aktualias regiono verslui specialybes, taip pat naujų talentų pritraukimui. Aktyvus bendradarbiavimas ir viešojo sektoriaus įsitraukimas į karjeros konsultavimo paslaugų gerinimą, žmogiškųjų išteklių pasiūlos galimybių didinimą, paskatų mokytis regiono specializacija atitinkančiose mokymo programose tiek Lietuvoje, tiek nuotoliniu būdu užsienio šalyse būtų svarbus postūmis šios problemos sprendimui mieste. Išnaudojant regione esantį žmogiškųjų išteklių potencialą būtų aktualu sukurti ir regiono viešojo transporto sistemą, kuri leistų darbuotojams patogiai pasiekti mieste esančias darbo vietas ir grįžti namo.

13 grafikas. Darbuotojų ir aukštos kvalifikacijos darbuotojų pasiūlos vertinimas 2020–2021 m. *

*2020 m. ir 2021 m. Panevėžio plėtros agentūros vykdytų apklausų duomenys

Statistika, atkleidžianti Panevėžio miesto įmonių aktyvumą naudojantis ES parama darbuotojų kvalifikacijai kelti, rodo, kad bendro paraiškų skaičiaus dalis, tenkanti mūsų miesto verslui, yra vis mažesnė – 2019 m. sudarė 2,26 proc., 2020 m. 1,5 proc., t.y. ↓-0,76 proc. Kita vertus, išsamiam šio rodiklio vertinimui trūksta duomenų apie įmonės viduje organizuotus darbuotojų mokymus, darbuotojų perkvalifikavimą naudojantis Užimtumo tarnybos siūlomomis programomis. 2021 m. Panevėžio plėtros agentūrai rengiant ilgalaikę Panevėžio regiono darbo rinkos poreikių prognozę buvo atlikta verslo apklausa (150 respondentų, Panevėžio regiono įmonių atstovų), kurios metu didžioji dalis įmonių – 36,1 proc. teigė, kad įmonė pati yra apmokiusi iki 9 proc. darbuotojų, be to, net 21 proc. teigė, kad tokių darbuotojų įmonėje yra daugiau nei 70 proc.

Atsižvelgiant į šias išvadas ir rekomendacijas, galima teigti, kad kvalifikuotų darbuotojų stoka, ypač išryškėjusi šiais metais, reikalauja ilgalaikių ir tvarių sprendimų tiek bendrai šalyje, tiek Panevėžio savivaldybėje (ypač atsižvelgiant į bendrą regiono Pramonė 4.0 specializaciją). Plėtojamas nuoseklus verslo įmonių įsitraukimas į kvalifikuotos darbo jėgos pasiūlos augimą gali būti vienas iš reikšmingų šios problemos sprendimo veiksmų. Įtraukiant platų suinteresuotų šalių ratą būtina išsiaiškinti tam kylančias kliūtis ir tinkamiausias tokio bendradarbiavimo galimybes ir formas mieste.

5 Metodikos įverčių lentelė. Žmogiškieji ištekliai

Sritis	Rodiklis	Maksimalus įvertis	2020	2021
 ŽMOGIŠKIEJI IŠTEKLIAI	Ūkio subjektų, turinčių bent vieną dirbantįjį, dalis lyginant su šalies vidurkiu	0.2	0.2	0.2
	Ūkio subjektų, turinčių bent vieną dirbantįjį, dalies metinis pokytis lyginant su šalies vidurkiu	0.2	0.16	0.16
	Darbo jėgos aktyvumo lygis lyginant su šalies vidurkiu	0.3	0.24	0.3 ↑
	Aktyvios darbo jėgos dalies pokytis per metus lyginant su šalies vidurkiu	0.3	0.18	0.3 ↑
	Vidutinis darbo užmokestis lyginant su šalies vidurkiu	0.2	0.16	0.16
	Vidutinio darbo užmokesčio pokytis per metus lyginant su šalies vidurkiu	0.2	0.16	0.08 ↓
	Vidutinis darbo užmokestis apdirbamosios gamybos įmonėse lyginant su šalies vidurkiu	0.2	0.16	0.16
	Pridėtinės vertės gamybos sąnaudomis augimo metinis pokytis lyginant su šalies vidurkiu	0.2	0.04	0.08 ↑
	Miesto įmonių, gavusių finansavimą darbuotojų kvalifikacijai kelti, dalies nuo viso skirto finansavimo metinis pokytis	0.2	0	0
	Darbo jėgos pasiūla* **	0.1	0.06	0.02 ↓
	Aukštos kvalifikacijos darbuotojų pasiūla* **	0.1	0.02	0.02
	Viso:	2.2	1.38	1.9

*Apklausos rezultatų įverčiai apskaičiuoti remiantis vienu (dažniausiai pasirinktu) respondentų atsakymu.

**2020 m. ir 2021 m. Panevėžio plėtros agentūros vykdytų apklausų duomenys

VERSLO REGULIAVIMO IR SKATINIMO APLINKA PANEVĖŽYJE

Verslo reguliavimo ir skatinimo aplinka – veiksnys, apibūdinantis savivaldybėje taikomų priemonių skatinti verslo kūrimą ir plėtrą efektyvumą, intensyvumą ir atitiktį tikslinės grupės poreikiams. Šioje grupėje apžvelgiami rodikliai vertinant savivaldybės pastangas mažinti administracinę naštą verslui bei jų poveikio vertinimas tarp verslo atstovų, savivaldybės biudžeto dalis, skirta verslo aplinkai gerinti, jos panaudojimo atitiktis verslo poreikiams vertinimas, informacijos, turinčios įtakos sprendimams kurti ir plėsti verslą, prieinamumas ir sklaidos efektyvumas, bendras miesto ekonominės aplinkos vertinimas ir verslo aplinkos patrauklumas vystyti verslą pritraukiant ES investicijas.

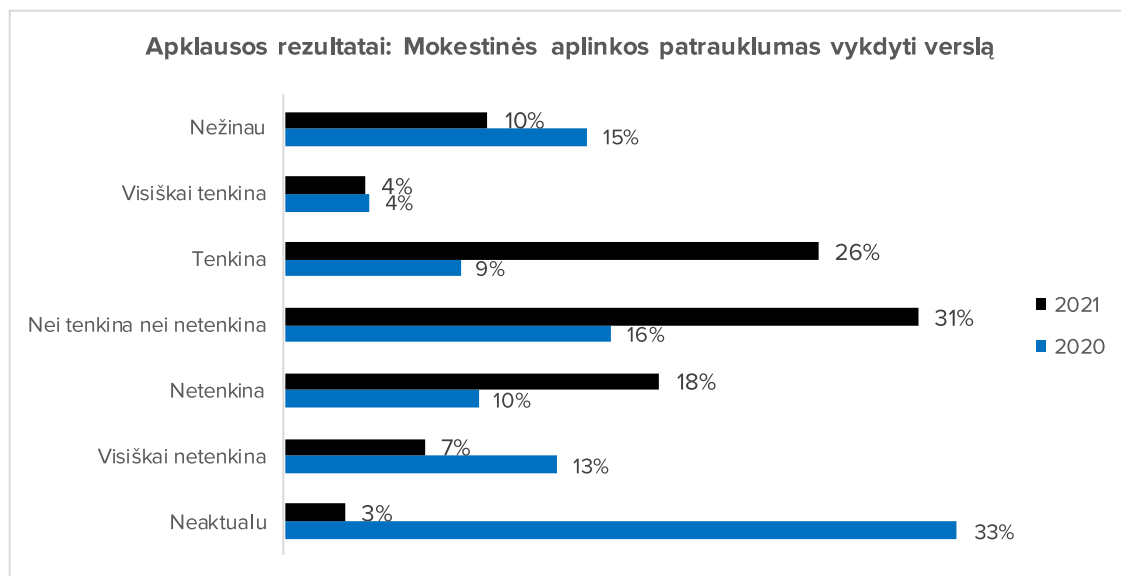
Vertinant verslo reguliavimo ir skatinimo aplinką vadovautasi www.panevezys.lt pateikiama informacija – administracinės naštos mažinimo priemonės, savivaldybės biudžeto, skiriamo verslo aplinkai mieste gerinti, dalis ir paslaugų verslui prieinamumas, parama verslui. Miesto verslo pritrauktų investicijų dalis apskaičiuota remiantis svetainėje www.esinvesticijos.lt skelbiamais duomenimis. Likusieji šios srities rodikliai apskaičiuoti remiantis atliktos apklausos duomenimis. Šalia palyginimui pateikiami 2020 m. vertinimo rezultatai.

2020 m. patvirtintos ir įgyvendintos **administracinės naštos verslui mažinimo priemonės** pateikiamos Panevėžio miesto savivaldybės svetainėje skelbiamose Vidaus audito ataskaitose. Savivaldybėje įgyvendintos administracinės naštos mažinimo priemonės paremtos Panevėžio miesto 2019–2020 m. veiklos planu bei socialinėmis bei ekonominės plėtros programomis. Remiantis šiuo planu priemonės nukreiptos į teisės aktuose numatytus informacinius įpareigojimus, institucijų keitimąsi duomenimis ir informacija bei informacinių technologijų ir elektroninių paslaugų plėtojimą. Pateikiamame dokumente numatyta vertinti šių priemonių vykdymo ekonomiškumą, efektyvumą ir rezultatyvumą, tačiau išsamesnių duomenų, kurie leistų šios apžvalgos tikslais identifikuoti administracinės naštos verslui mažinimo priemones ir jų efektyvumą, ataskaitoje pasigendama. Pateikiamuose rezultatuose išvardinamos numatytos priemonės bei jų rezultatai, tam skirta ir panaudota lėšų suma, tačiau nėra detalizuojama, kokios tikslinės grupės gali jausti šios administracinės naštos mažinimo priemonių rezultatus ir kokie rodikliai rodo sumažėjusią administracinę naštą. Atsižvelgiant į tai, metodikoje tiek 2020 m., tiek 2021 m. rodiklis vertinamas kaip nepakitęs. Būtinybę aiškiau identifikuoti administracinės naštos mažinimo priemones rodo ir 2020 m. bei 2021 m. verslo įmonių apklausos rezultatai. 2020 m. didžioji dalis respondentų, atsakydami į klausimą, **kaip vertina administracinės naštos verslui mažinimo priemones**, rinkosi atsakymą „Neaktualu“ – 37 proc., 2021 m. – „Nei tenkina, nei netenkina“ – 46 proc.

Vertinant **savivaldybės skiriamų lėšų verslo sąlygoms gerinti, paramai verslo kūrimui ir plėtrai biudžeto dalies pokytį**, fiksuojamas jos mažėjimas. Suma, skiriama teikti nemokamą informaciją ir konsultacijas norintiems pradėti savo verslą asmenims, išliko ta pati, tačiau nebeskirta lėšų verslo pradžios ir plėtros klausimais. Taip pat nebeskirta lėšų išpirkti įrengtą parodų plotą smulkioms ir vidurinėms įmonėms parodoje „EXPO Aukštaitija“ bei iš dalies finansuoti verslo misijas. Sumažinta suma, skiriama projektų, didinančių miesto investicinį patrauklumą ir gerinančių verslo plėtros sąlygas, daliniam finansavimui. Verslo apklausos rezultatai vertinant **savivaldybėje taikomų paramos priemonių atitiktį verslo poreikiams** ir palyginus su 2020 m. taip pat šiek mažesni, pakitę iš vertinimo „Tenkina“ į „Nei tenkina, nei netenkina“. Šiam rodikliui pagerinti būtų aktualu išsamiau supažindinti verslą su pasirinktomis taikyti paramos priemonėmis bei jų efektyvumu. Verslo įmonių aktyvumas naudojantis ES parama 2020 m. taip pat sumenko. 2019 m. Panevėžio verslo įmonėms skirta paramos dalis siekė 2,37 proc., tuo tarpu 2020 m. ji nesiekė ir 1 proc.

Šioje rodiklių grupėje didelis dėmesys skiriamas verslo įmonių atstovų nuomonei vertinant verslo reguliavimo ir skatinimo aplinkos pokyčius. Mokestinės aplinkos patrauklumas vykdyti verslą, tiek pernai, tiek šiemet vertinamas vidutiniškai – dauguma respondentų rinkosi atsakymą „nei tenkina, nei netenkina“, atitinkamai 31 proc. ir 16 proc., tačiau net ↑17 proc. išaugo respondentų, pasirinkusių atsakymus „tenkina“ ir „visiškai tenkina“ skaičius.

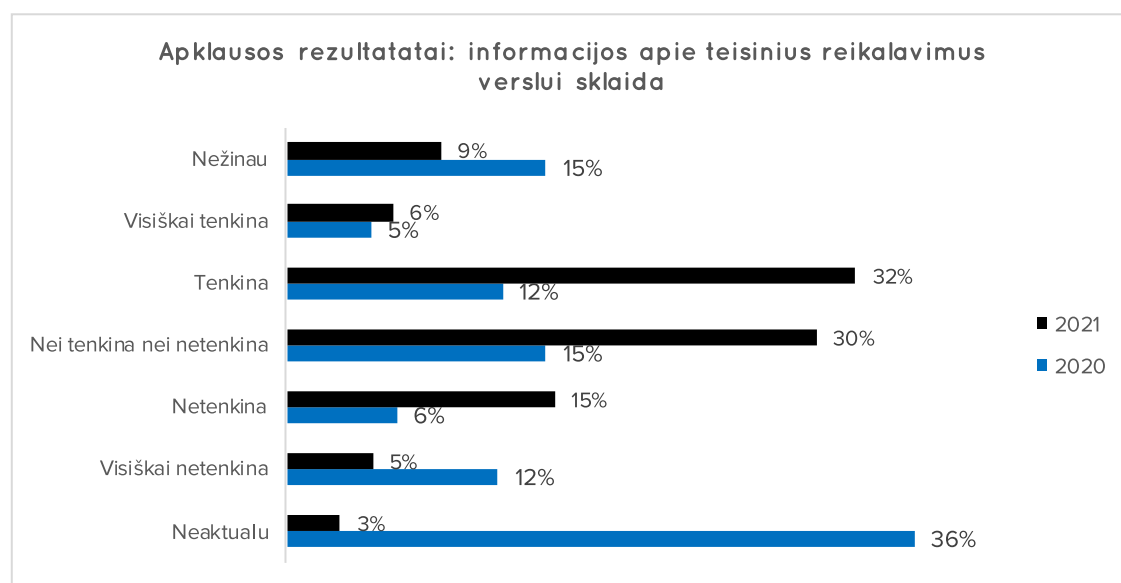
14 grafikas. Mokestinės aplinkos vertinimas 2020–2021 m. *

**2020 m. ir 2021 m. Panevėžio plėtros agentūros vykdytų apklausų duomenys*

Nežymiai išaugo informacijos apie teisinius reikalavimus verslui sklaidos vertinimas. Daugiausia respondentų – 32 proc. rinkosi atsakymą „tenkina“, tuo tarpu 2020 m. – „nei tenkina, nei netenkina“ – 15 proc. Bendras respondentų, pasirinkusių atsakymus „tenkina“ ir „visiškai tenkina“, skaičius išaugo ↑20 proc., nuo 17 proc. 2020 m. iki 37 proc. 2021 m. Su anksčiau aptarta administracine našta verslui glaudžiai siejasi e-paslaugų verslui kokybės vertinimas. Darant anksčiau minėtų prielaidą, kad trūksta šios informacijos viešinimo ir efektyvumo vertinimo, dauguma verslo atstovų nėra gerai susipažinę su šiomis paslaugomis. Tai padeda paaiškinti, kodėl pernai vyravo atsakymas „neaktualu“ – 28 proc., o šiemet „nei tenkina, nei netenkina“ – 31 proc. Reikia pažymėti, kad, kaip ir anksčiau aptartu atveju, išaugo pasirinkusių atsakymą „tenkina“ ir „visiškai tenkina“ respondentų skaičius – nuo 21 proc. iki 34 proc., ↑13 proc.

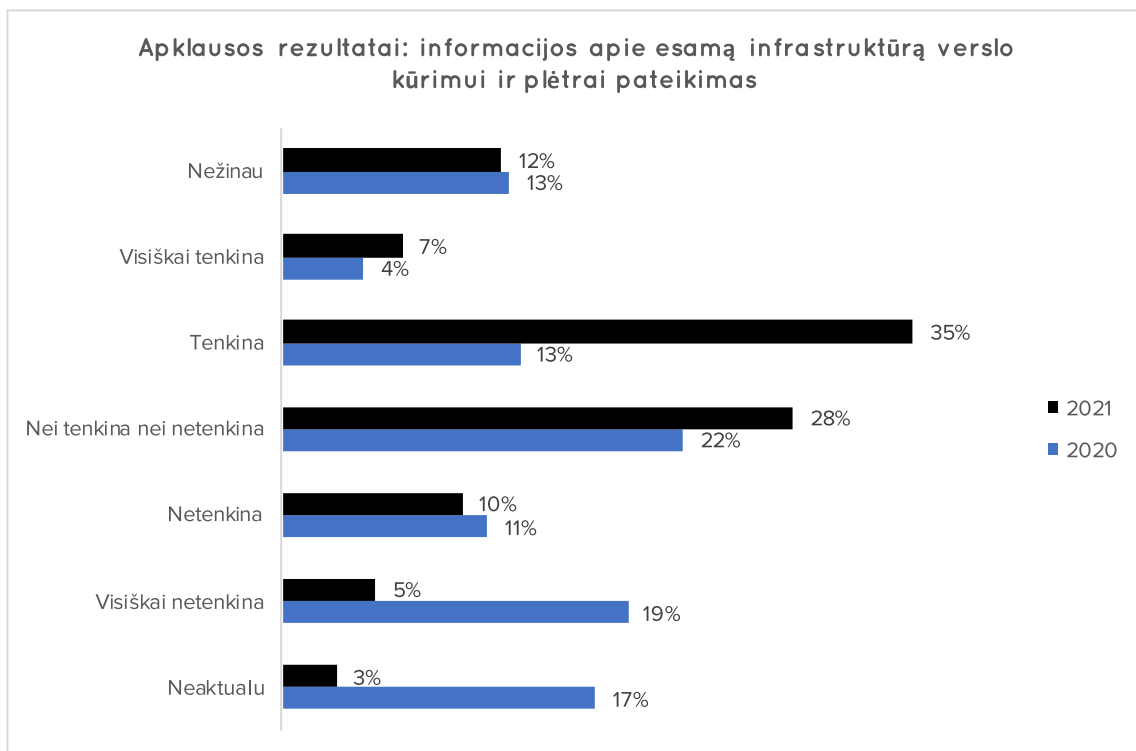
15 grafikas. Informacijos apie teisinius reikalavimus verslui sklaidos vertinimas 2020–2021 m. *

**2020 m. ir 2021 m. Panevėžio plėtros agentūros vykdytų apklausų duomenys*

Pagerėjo informacijos apie esamą infrastruktūrą verslo kūrimui ir plėtrai vertinimas. 2020 m. apklausoje didžioji dalis respondentų – 22 proc. – teigė, kad šis verslo aplinkos kriterijus juos „nei tenkina, nei netenkina“, 2021 m. apklausos duomenimis didesnioji dalis – 35 proc. apklaustųjų – rinkosi atsakymą „tenkina“. Bendras pasitenkinimas (pasirinkusiųjų atsakymus „tenkina“ ir „visiškai tenkina“) išaugo ↑25 proc.

16 grafikas. Informacijos apie esamą infrastruktūrą verslo kūrimui ir plėtrai vertinimas 2020–2021 m. *

*2020 m. ir 2021 m. Panevėžio plėtros agentūros vykdytų apklausų duomenys

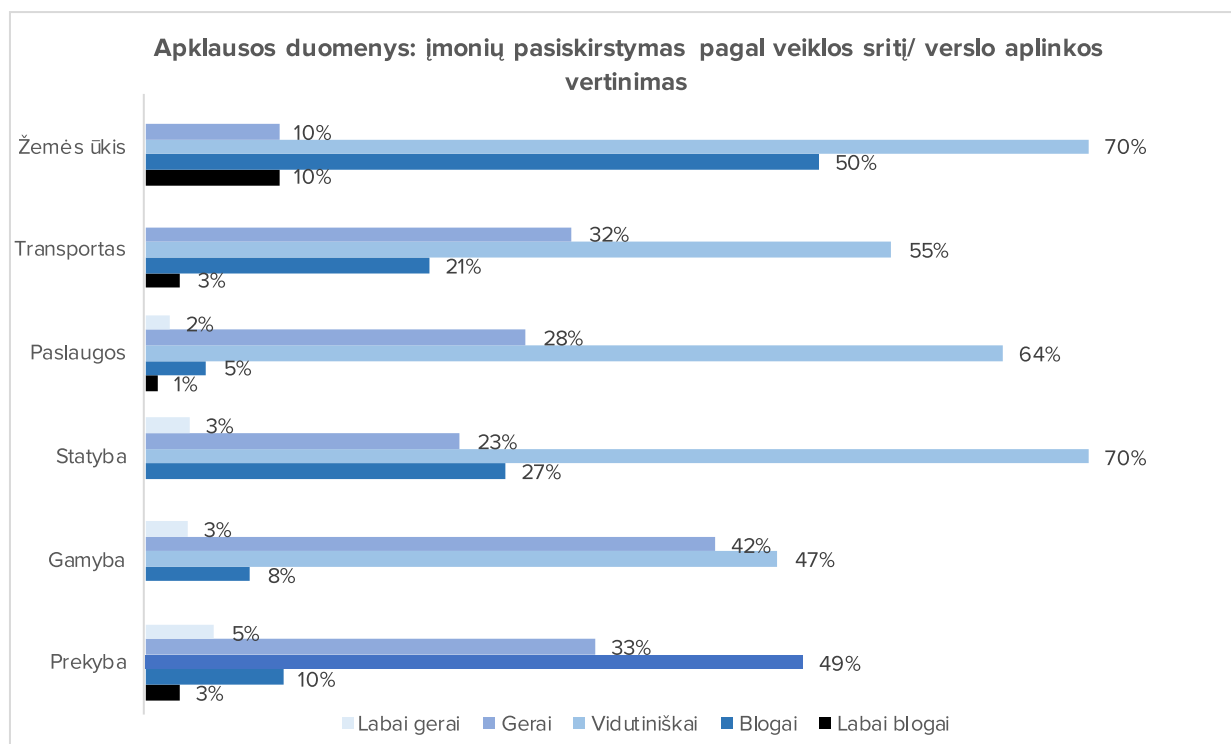
Nepakito verslo atstovų nuomonė ir vertinant tokias verslo aplinkos sritis kaip **verslo kontroliuojančių institucijų teikiama informacija, verslui aktualios informacijos operatyvumas, paskatos vystyti MTEP veiklas mieste ir miesto investicinės aplinkos patrauklumas**. Šiuos kriterijus verslo atstovai tiek 2020 m., tiek 2021 m. vertino neutraliai – rinkosi atsakymą „nei tenkina, nei netenkina“. Ryškiausias pokytis tarp pasirinktųjų atsakymų „tenkina“ ir „visiškai tenkina“ stebimas vertinant bendrą miesto ekonominę aplinką. Ši dalis per metus išaugo ↑18 proc., nuo 26 proc. iki 44 proc. Kitose apžvelgiamose verslo aplinkos vertinimo eilutėse šis pokytis nesiekia 10 proc. Apklausti verslo atstovai taip pat sutinka, kad Panevėžio verslo aplinka yra konkurencinga lyginant su kitais didžiaisiais Lietuvos miestais plėtoti verslą. Taip mano 46 proc. apklausoje dalyvavusių respondentų. Dauguma – 57 proc. respondentų – paprašyti apskritai įvertinti bendrą miesto verslo aplinką ją vertino „vidutiniškai“, o ateities apyvartos lūkestis – optimizmo indeksas – pasiskirstė tolygiai, po 36 proc. tarp pasirinkusių atsakymą „augs“ ir „liks tokia pati“.

Dauguma – 57 proc. respondentų – paprašyti apskritai įvertinti **bendrą miesto verslo aplinką** ją vertino „vidutiniškai“, o **ateities apyvartos lūkestis** – optimizmo indeksas – pasiskirstė tolygiai, po 36 proc. tarp pasirinkusių atsakymą „augs“ ir „liks tokia pati“.

Fokus grupių metu verslo atstovai atkreipė dėmesį, kad dėmesys investuojančiam verslui neturėtų būti nukreiptas tik į užsienio kapitalo įmones, tačiau ir į vietos verslus, išgryninant ir patvirtinant jiems reikalingiausių pagalbos priemonių paketą. Pagalba verslo kūrimui ir plėtrai turėtų būti sistemingai viešinama miesto verslo aplinkos sąlygas apibūdinančiuose komunikacijos kanaluose. Verslo nuomone, gerinant verslo reguliavimo ir skatinimo aplinką, aktualu burti kuo platesnį valstybinio sektoriaus, prižiūrinčių verslo veiklą ir viešojo sektoriaus, teikiančio paslaugas verslui įstaigų tinklą, bendradarbiaujantį ieškant galimybių nuolat gerinti verslo sąlygas mieste. Išsakyta nuomonė, kad noras padėti verslui rasti reikiamą pagalbą, objektyvūs ir aiškūs terminai atsakant į pateiktas užklausas yra svarbūs veiksniai gerinant miesto verslo reguliavimo ir skatinimo aplinkos vertinimo rodiklius.

Geriausiai miesto verslo aplinką vertina gamybos įmonės – 42 proc. jų, vertindami verslo aplinką, pasirinko atsakymą „gerai“, mažiausiai palankiai vertina žemės ūkio sektoriuje dirbančios įmonės.

17 grafikas. Bendras verslo aplinkos vertinimas skirtinguose verslo sektoriuose 2021 m. *

* 2021 m. Panevėžio plėtros agentūros vykdytos apklausos duomenys

Išskiriant įmonių atsakymus pagal įmonių darbuotojų skaičių matyti, kad palankiausiai verslo aplinką vertina įmonės, kuriose dirba 50 ir daugiau darbuotojų. Visos tyrime dalyvavusios įmonės, kuriose dirba 250 ir daugiau darbuotojų, vertindamos verslo aplinką taip pat pasirinko atsakymą „gerai“. Vidutiniškai verslo aplinką vertina įmonės, kuriose dirba 0–9 darbuotojai ir 10–50 darbuotojų – atitinkamai 57 proc. ir 58 proc. jų rinkosi šį atsakymą.

Apibendrinant šiuos vertinimus galima teigti, kad didžioji dalis šioje grupėje apžvelgiamų priemonių yra nukeiptos į jau veikiančio verslo sąlygų gerinimą, stiprinant jų gyvybingumą ir skatinant jų plėtrą.

Pozityvus ir optimistinis miesto verslo aplinkos vertinimas yra glaudžiai susijęs su kitais šios apžvalgos vertinimo rodikliais: sprendimu plėsti verslą didinant materialines investicijas, inovuoti veiklos procesus, kurti naujas darbo vietas ir pan. Atsižvelgiant į tai ir kartu norint pagerinti verslo reguliavimo ir skatinimo aplinką Panevėžyje, būtų aktualu plėsti vykdomų priemonių viešinimą bei skirti dėmesio kuriamų naujų priemonių poreikio aptarimui su tikslinės grupės atstovais.

6 Metodikos įverčių lentelė. Verslo reguliavimo ir skatinimo aplinka*

Sritis	Rodiklis	Maksimalus įvertis	2020	2021
 VERSLO REGULIAVIMO IR SKATINIMO APLINKA	Patvirtintų ir įgyvendintų administracinės naštos verslui mažinimo priemonių skaičius per metus	0.3	0.02	0.1 ↓
	Verslo pasitenkinimas administracinės naštos mažinimo priemonėmis * **	0.1	0.05	0.05
	Savivaldybės skiriamų lėšų verslo sąlygoms gerinti Panevėžio mieste metinis biudžeto dalies pokytis	0.2	0.3	0.04 ↓
	Savivaldybėje skiriamų lėšų finansuoti verslo kūrimui ir plėtrai reikiamas paslaugas biudžeto dalies pokytis	0.3	0.3	0.15 ↓
	Savivaldybėje taikomų paramos priemonių atitiktis verslo poreikiams * **	0.1	0.08	0.05 ↓
	Mokestinės aplinkos patrauklumas vykdyti verslą * **	0.1	0.05	0.05
	Verslų pritrauktų ES investicijų dalies augimas lyginant su šalies vidurkiu per metus	0.2	0.2	0 ↓
	Informacijos apie teisinius reikalavimus verslui sklaida * **	0.1	0.05	0.05
	E-paslaugų verslui kokybė * **	0.1	0.05	0.05
	Informacijos apie esamą infrastruktūrą verslo kūrimui ir plėtrai pateikimas * **	0.1	0.05	0.08 ↑
	Verslą kontroliuojančių institucijų teikiama informacija * **	0.1	0.05	0.05
	Verslui aktualios informacijos operatyvumas * **	0.1	0.05	0.05
	Paskatos vystyti MTEP veiklas mieste* **	0.1	0.05	0.05
	Miesto ekonominės aplinkos patrauklumas investicijoms * **	0.1	0.05	0.08 ↑
	Viso:	2	1.38	0.88 ↓

*Apklausos rezultatų įverčiai apskaičiuoti remiantis vienu (dažniausiai pasirinktu) respondentų atsakymu.

**2020 m. ir 2021 m. Panevėžio plėtros agentūros vykdytų apklausų duomenys

REZULTATAI IR IŠVADOS

BENDRAS VERTINIMAS

2021 m. vertinimu Panevėžio verslo aplinka **gerėjo žmoniškųjų išteklių** ($\uparrow +0,52$) srityje, nežymiai **žinių** ($\uparrow +0,24$) ir **verslumo** ($\uparrow +0,14$) srityse. Nežymiai **neigiamai kito** rodikliai – **infrastruktūros** ($\downarrow -0,36$) srityje, ryškiau – **verslo reguliavimo ir skatinimo srityje** ($\downarrow -0,5$). Panevėžio reprezentatyvumo rodiklis liko nepakitęs.

Bendras metinis verslo aplinkos vertinimo pokytis $\uparrow +0,29$.

PANEVĖŽIO REPREZENTATYVUMAS

Gyventojų apklausos duomenimis, bendras miesto įvaizdžio ir patrauklumo gyventi vertinimas nežymiai auga, tačiau mažėja mieste kuriamų darbo vietų patrauklumas. Miesto įvaizdžio bei patrauklumo potencialo augimo tendencijos, gyventojų nuomone, lieka nepakitusios.

Verslo atstovai palankiau vertina tiek esamą miesto įvaizdį, tiek jo teigiamus pokyčius nei apklausoje dalyvavę gyventojai. Jų nuomone, didesnę dėmesį reiktų skirti bendrai miesto rinkodarai, viešinant miesto, kaip patrauklios vietos gyventi galimybes.

Nepaisant palankiai vertinamo miesto įvaizdžio, 2020 m. gyventojų iš Panevėžio miesto daugiau išvyko nei atvyko, tačiau šis neigiamas skirtumas kasmet mažėja.

Patrauklių mieste siūlomų darbo vietų pasiūlos didinimas, jų viešinimas reikšmingai prisidėtų prie miesto gyventojų skaičiaus ir reprezentatyvumo augimo.

ŽINIOS PANEVĖŽYJE

2020 m. Panevėžio aukštųjų mokyklų absolventų įsidarbinimo rodikliai liko nepakitę, profesinių mokyklų – nežymiai mažėjo.

2021 m. mažėjo aukštosiose mokyklose studijuojančių Panevėžio regiono apdirbamosios gamybos įmonėms aktualias studijų programas, tačiau augo šias programas pasirinkusių skaičius Panevėžio profesinėse mokyklose. Bendras šias programas studijuojančiųjų skaičius išliko stabilus.

Verslo apklausos duomenys rodo, kad mieste veikiančių mokslo ir verslo įstaigų bendradarbiavimas nėra aktyvus, tačiau teigiamas jo kokybės vertinimas nežymiai augo.

Neaugantis apdirbamosios gamybos įmonėms aktualių studijų programų studentų ir profesinių mokyklų mokinių skaičius riboja šio sektoriaus potencialo augimo galimybes.

Verslo ir mokslo įstaigų bendradarbiavimo planas, paremtas gerąją užsienio šalyse taikoma patirtimi, galėtų prisidėti prie miestui reikalingų žinių potencialo augimo.

VERSLUMAS PANEVĖŽYJE

Mieste nežymiai augo smulkių ir vidutinių įmonių dalis, tačiau verslumo koeficientas (MVĮ skaičius 1000-čiai gyventojų) toliau nežymiai atsilieka nuo Lietuvos vidurkio. Darbdavių skaičiaus 100-tui gyventojų rodiklis išlieka didesnis nei vidurkis Lietuvoje.

Veikiančio verslo gyvybingumą (išgyvenusių 1 metus įmonių bei įregistruotų ir veikiančių įmonių skaičiai) apibūdinantys rodikliai ir 2020 m. viršijo šalies vidurkį, tačiau tiek Lietuvoje, tiek Panevėžio mieste mažėjo bendras veikiančių įmonių skaičius.

Tiek šalyje, tiek mieste mažėjant bendram įmonių apyvartos rodikliui, apdirbamosios gamybos įmonių apyvarta mieste, priešingai nei bendrai šalyje, 2020 m. stabiliai augo.

1 dirbančiojo sukuriama pridėtinės vertės miesto įmonėse vidurkis atsilieka nuo bendro šalies vidurkio, tačiau metinis jos augimas buvo spartesnis nei bendrai šalyje.

Įmonių gyvybingumo ir aukštesnės pridėtinės vertės kūrimo skatinimas yra vienos aktualiausių priemonių gerinant verslo aplinkos rodiklius šioje srityje.

Aktyvi ir nuolatinė viešojo sektoriaus komunikacija informuojant ir įtraukiant verslo atstovus į aktualių verslo aplinkai sprendimų priėmimą formuoja teigiamą verslo aplinkos įvaizdį ir didina pasitikėjimą palankiomis sąlygomis kurti ir vystyti verslą savivaldybėje.

INFRASTRUKTŪRA PANEVĖŽYJE

2020 m. bendra šalies materialinių investicijų, tenkančių vienam miesto gyventojui, suma sumažėjo, o Panevėžio mieste buvo fiksuojamas jos augimas. Nepaisant materialinių investicijų, tenkančių vienam miesto gyventojui, metinio rodiklio augimo, vis dar ženkliai atsiliekama nuo Lietuvos vidurkio.

2020 m. procentinė materialinių investicijų, tenkančių apdirbamosios gamybos sektoriui, išlieka beveik dvigubai didesnė nei bendrai Lietuvoje.

Tiesioginių užsienio investicijų vienam gyventojui rodiklis išlieka perpus mažesnis nei analogiškas šalyje, o jo metinis augimas 2020 m. sulėtėjo.

Verslo atstovai teigiamai vertina mieste vykdomus viešos infrastruktūros gerinimo projektus, kurie, šalia bendros gyvenamosios aplinkos gerinimo, daro netiesioginę teigiamą įtaką palankiai verslo aplinkai mieste.

Vietos verslui aktualu gauti susistemintą aktualią informaciją apie investicijoms tinkamus sklypus ir patalpas taip pat apie numatomus planuojamus infrastruktūros atnaujinimo darbus, kurie tam tikram laikotarpiui ar nuolat gali turėti neigiamų pasekmių jų verslui.

Aktyvesniam užsienio investicijų pritraukimui aktualu išsigryninti ir tinkamai pozicionuoti mieste esamus infrastruktūros privalumus bei skirti nuolatinį dėmesį aktyviam jo viešinimui.

ŽMOGIŠKIEJI IŠTEKLIAI PANEVĖŽYJE

Darbo jėgos aktyvumas, 2019 m. buvęs mažesnis nei Lietuvos vidurkis, 2020 m. išaugo ir tapo didesnis nei fiksuojamas bendras toks rodiklis šalyje.

Darbo užmokestis Panevėžyje kyla lėčiau nei visoje šalyje. Metinis neigiamas atotrūkis nuo bendro šio šalies rodiklio 2020 m. didėjo.

2019 m. fiksuotas mažesnis už šalies vidurkį darbuotojų sukuriama pridėtinės vertės gamybos sąnaudomis rodiklis 2020 m. susilygino su šalies vidurkiu.

2021 m. atliktos verslo apklausos rezultatai rodo, kad verslo įmonės vis labiau neigiamai vertina tiek bendrą darbuotojų pasiūlą, tiek aukštos kvalifikacijos darbuotojų pasiūlą.

Miestas nepakankamai išnaudoja regione esantį žmoniškųjų išteklių potencialą dėl tam nepritaikytos tarpmiestinio viešojo transporto sistemos.

Koordinuotas ir aktyvus karjeros konsultavimo, paskatų renkantis regionui aktualias mokymo programas sukūrimas bei talentų pritraukimo programos bendradarbiaujant viešojo sektoriaus ir verslo įmonėms galėtų būti reikšmingas postūmis šios problemos sprendimui.

Didėjant aukštesnius atlyginimus mieste galinčių pasiūlyti įmonių skaičiui, būtų sudarytos prielaidos pritraukti daugiau kvalifikuotos darbo jėgos į Panevėžio miestą.

VERSLO REGULIAVIMO IR SKATINIMO APLINKA PANEVĖŽYJE

Verslui sukuriama administracinės naštos rodiklis lieka nepakitęs, tačiau jo pokyčiui vertinti aktualu išsiaiškinti konkrečių į verslo aplinkos gerinimą nukreiptų priemonių taikymo poreikį, aiškius siekiamo poveikio matavimo kriterijus bei su jais supažinti tikslines tokių priemonių grupes.

Verslo atstovai, vertindami savivaldybėje taikomų paramos priemonių atitiktį verslo poreikiams, tiek 2020, tiek 2021 m. daugiausiai rinkosi atsakymą „nei tenkina, nei netenkina“. Siekiant didesnio biudžeto tam skiriamų lėšų poveikio, didinant teigiamą miesto verslo aplinkos vertinimą verslo atstovų tarpe, svarbu išsamiau supažindinti verslą su pasirinktomis taikyti paramos priemonėmis, tam skiriama biudžeto dalimi bei jų siekiamais tikslais.

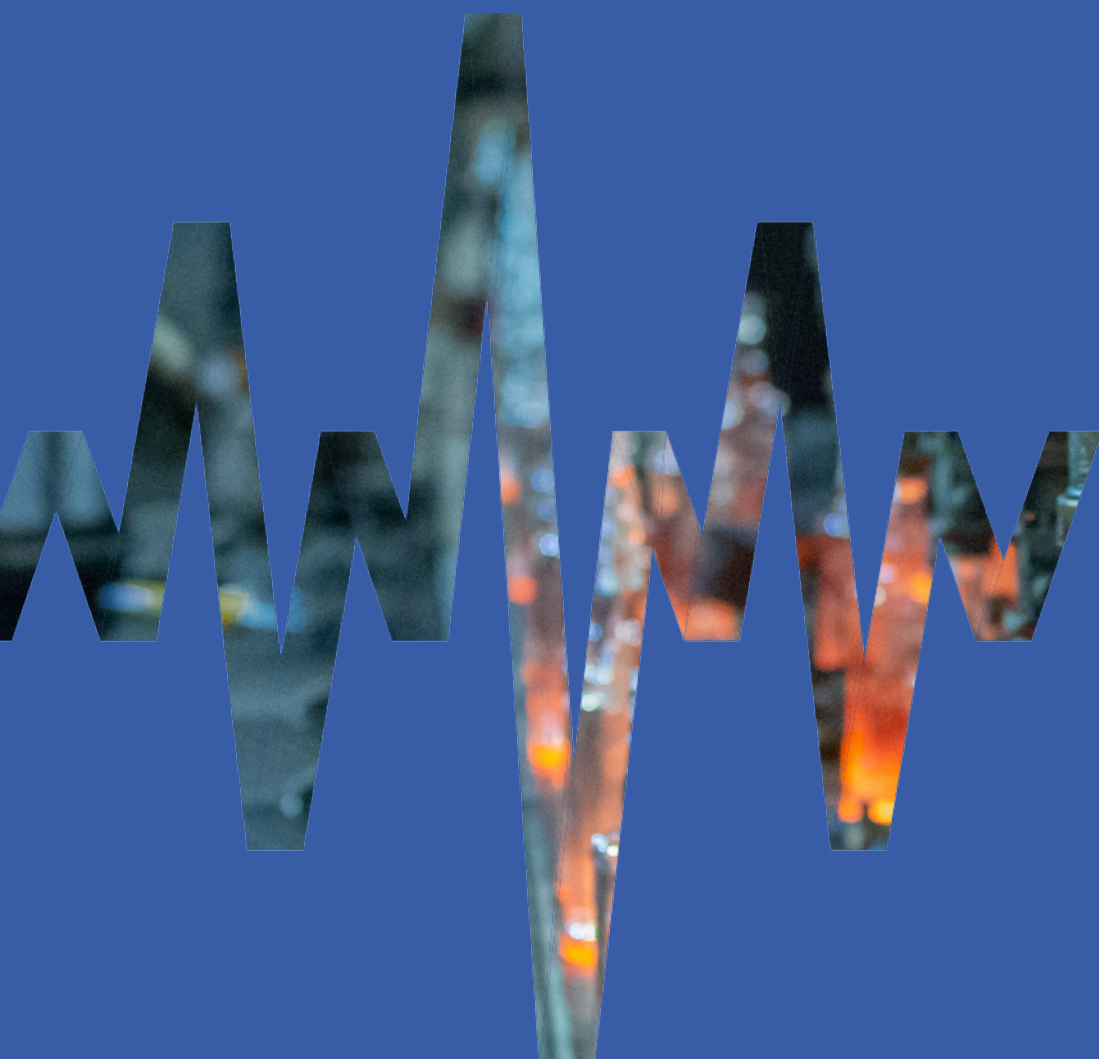
Lyginant su 2020 m. pagerėjo informacijos apie teisinius reikalavimus verslui vertinimas, tačiau trūksta informacijos apie savivaldybėje teikimas e-paslaugas verslui.

2020 m. reikšmingai mažėjo verslo įmonių aktyvumas naudojantis ES parama, tačiau verslo atstovų nuomone, pastangos tai aktyvinti turėtų daugiau būti nukreiptos į smulkiojo verslo atstovus, taip skatinant jų konkurencingumą, inovatyvumą ir sukuriama pridėtinės vertės augimą.

Dauguma verslo atstovų bendrą miesto verslo aplinką vertina „vidutiniškai“, o ateities apyvartos lūkesčiai pasiskirsto tolygiai tarp pasirinkusių atsakymą „augš“ ir „liks tokia pati“.

Didesnis dėmesys mieste turėtų būti skiriamas aktualių skatinimo priemonių smulkiojo ir vidutinio verslo atstovams išsiaiškinimui ir sukūrimui.

Aiški ir objektyvi komunikacija bei į nuolatinį verslo aplinkos sąlygų gerinimą nukreiptas mieste verslą reguliuojančių ir paslaugas jam teikiančių įstaigų bendradarbiavimas yra aktualios priemonės verslo aplinkos gerinimui mieste.

Leidinį parengė Panevėžio plėtros agentūra, įgyvendinama Panevėžio miesto savivaldybės finansuojamą projektą „Atrasti Panevėžį: verslo aplinkos potencialas“, 2021.